Do użytku służbowego

PAŃSTWOWA SŁUŻBA GEOLOGICZNA
PAŃSTWOWY INSTYTUT GEOLOGICZNY

SERVICE GÉOLOGIQUE DE POLOGNE
INSTITUT GÉOLOGIQUE DE POLOGNE

Nr 1

Dyrektor JAN CZARNOCKI

DZIAŁALNOŚĆ PAŃSTWOWEGO INSTYTUTU GEOLOGICZNEGO W R. 1947

(z 1 fig. w tekście)

WARSZAWA
Skład Główny: Państwowy Instytut Geologiczny, Rakowiecka 4
1949

Do użytku służbowego

PAŃSTWOWA SŁUŻBA GEOLOGICZNA
PAŃSTWOWY
INSTYTUT GEOLOGICZNY

SERVICE GÉOLOGIQUE DE POLOGNE
INSTITUT
GÉOLOGIQUE DE POLOGNE

Nr 1

Dyrektor JAN CZARNOCKI

DZIAŁALNOŚĆ PAŃSTWOWEGO INSTYTUTU GEOLOGICZNEGO W R. 1947

(z 1 fig. w tekście)

WARSZAWA
Skład Główny: Państwowy Instytut Geologiczny, Rakowiecka 4
1949

Rękopis złożono w P. I. G. 30/III.1949
Zatwierdzono do druku 30/IV.1949
Dyrektor JAN CZARNOCKI

Redaktor techniczny – STANISŁAW KRAJEWSKI
Oddano do druku 18/VI.1949 r. – Druk ukończono 15/XI.1949 r.

Zakł. Graf. Nr 1 „Prasa Wojskowa" – Warszawa – Nr zam. 1106 B-89371

Dyrektor Jan CZARNOCKI

Śp. PROFESOR KAROL BOHDANOWICZ

(Mowa wygłoszona na pogrzebie śp. prof. Bohdanowicza 10 czerwca 1947 r.)

Dnia 6 czerwca 1947 roku zmarł w Warszawie śp. prof. dr Karol B o h d a n o w i c z, Dyrektor Państwowego Instytutu Geologicznego.

W jego osobie Nauka Polska ponosi jeszcze jedną z wielkich strat, jakie niesie ze sobą niekończący się okres przeżyć wojennych naszego Narodu. Wśród tych, którzy od nas odeszli, Karol B o h d a n o w i c z wyróżnia się szczególnie. Postać Jego nie tylko znamionuje uczonego wielkiej miary i światowej sławy, lecz w niemniejszym stopniu symbolizuje tragedię Narodu, z którego wyszedł i z którym ścisłe łączyły Go więzy.

Śp. Karol B o h d a n o w i c z, był jednym z epigonów wielkiego grona znakomitych uczonych, którym nasze warunki polityczne w ubiegłych czasach nie pozwoliły w pełni oddać swych sił i talentu własnemu Narodowi. Jako jeden z licznych uczonych naszych studia swoje i pracę naukową zapoczątkowuje zdala od kraju — w Rosji. Będąc uczniem największego geologicznego środowiska naukowego w Petersburgu z M u s z k i e t o w e m i C z e r n y s z e w e m na czele, zdobywa podstawy wiedzy geologicznej w Petersburgu. Po ukończeniu Instytutu Górniczego w stolicy Rosji, Karol B o h d a n o w i c z rozpoczyna swą długoletnią karierę naukową i szybko wybija się na czoło uczonych tego kraju. Wchodząc w okres świetnego rozwoju nauk geologicznych w Rosji, uczony zdobywa szeroki rozgłos, dzięki licznym podstawowym pracom, ogarniającym wielkie przestrzenie Europy i Azji. Poświęcając się głównie zagadnieniom geologii stosowanej, dokonywa licznych odkryć w zakresie złóż surowców mineralnych.

Doniosłość naukowa i praktyczna prac Zmarłego została należycie oceniona, a sława Jego rozchodzi się szerokim echem wśród zagranicznych ośrodków naukowych. Z tego tytułu pozostaje on w ścisłym kontakcie z całym światem naukowym, biorąc udział w licznych zjazdach i kongresach międzynarodowych, nie wyłączając wypraw naukowych, w charakterze delegata lub specjalisty w zakresie najrozmaitszych zagadnień, szczególnie w dziedzinie geologii stosowanej.

Poza działalnością ściśle naukową, która utorowała Mu drogę do naczelnego stanowiska w Komitecie Geologicznym w Petersburgu w 1914 r., śp. Karol Bohdanowicz rozwija ożywioną działalność jako wytrawny pedagog. Będąc długoletnim profesorem w Instytucie Górniczym w Petersburgu, dzięki swej rozległej wiedzy i zaletom charakteru kształci duży zastęp uczonych zajmujących później czołowe stanowiska w Rosji, a także i w Polsce.

Po śmierci kolegi swego A. Michalskiego w 1905 roku Karol Bohdanowicz prowadzi w dalszym ciągu jego badania w Polskim Zagłębiu Węglowym. Bezpośrednie zetknięcie się Zmarłego ze społeczeństwem polskim było decydującym momentem w dalszym Jego życiu. Wypadki polityczne związane z pierwszą wojną światową decydują o powrocie Karola Bohdanowicza do Odrodzonej Polski.

Niestety obecność uczonego tej miary nie została wyzyskana w sposób właściwy dla odradzającego się Państwa. Pominięty w organizacji Państwowej Służby Geologicznej, prof. K. Bohdanowicz rozpoczyna swą działalność na polu współpracy z Polskim Przemysłem Naftowym. W 1921 roku obejmuje on katedrę geologii stosowanej w Akademii Górniczej w Krakowie, wychowując cały zastęp inżynierów specjalistów w dziedzinie poszukiwań geologicznych.

Poza Akademią Górniczą prof. Bohdanowicz bierze czynny udział w zbiorowym życiu naukowym, jako uczestnik w wielu zjazdach naukowych i górniczych, na których wygłasza liczne referaty z zakresu różnych specjalności. Wreszcie jako współzałożyciel Polskiego Towarzystwa Geologicznego i długoletni jego prezes przyczynia się do podniesienia wiedzy geologicznej w kraju. W tym okresie, choć nie oficjalnie, reprezentuje on geologię polską, czy to na zjazdach, czy też na Kongresie Międzynarodowym w Waszyngtonie w 1933 r.

Po ustąpieniu pierwszego Dyrektora Państwowego Instytutu Geologicznego w 1938 r., prof. K. Bohdanowicz zostaje powołany na to stanowisko. Z wielkim zapałem i niezwykłą, właściwą Sobie energią, przystępuje On do reorganizacji tej tak ważnej placówki w Państwie. Pokonywując liczne trudności, prof. K. Bohdanowicz stwarza nowe podstawy organizacyjne pracy, przystosowując się do potrzeb naukowych i praktycznych Państwa. Był to pamiętny okres w życu Państwowego In-

stytutu Geologicznego. Obdarzony wielkim doświadczeniem i darem organizacyjnym, jak również zaletami Swego charakteru, zdołał On pociągnąć wszystkich do współpracy w rozpoczętym i rokującym wielkie nadzieje dziele.

Praca ta niestety została zahamowana przez znane nam wypadki dziejowe Drugiej Wojny Światowej. Ciężkie przeżycia połączone z wielkimi stratami, jakie poniósł Instytut Geologiczny w swym dorobku naukowym i personalnym, nie zraziły prof. K. B o h d a n o w i c z a do dalszego wysiłku, jakiego podjął się celem ratowania ocalałej po okupantach spuścizny. Mimo ciężkich przejść osobistych, podeszłego wieku i silnie nadwątlonego zdrowia, podejmuje on wielki trud dalszej pracy na stanowisku Dyrektora Instytutu Geologicznego. Na tym posterunku służby państwowej nieubłagany los kładzie kres Jego pracowitemu życiu.

Wspomnieniem tym trudno ogarnąć rozległy zakres działalności prof. K. B o h d a n o w i c z a. Nie daje o niej pojęcia nawet imponująca cyfra 200 przeszło tytułów prac Zmarłego. Dopiero świadomość ich znaczenia naukowego, zwłaszcza w dziedzinie złóż surowców mineralnych, pozwala zorientować się w doniosłości dorobku Jego życia. W tym zakresie uczony polski zyskuje tytuł badacza światowej miary.

Nasz świat naukowy, doceniając znaczenie wiedzy Zmarłego, poza wielokrotnym zaszczytnym wyróżnieniem Jego zasług naukowych, uczcił Go dwukrotnie obchodem jubileuszowym 50-letniej a następniej 60-letniej działalności naukowej.

Spełniając smutny obowiązek oddania Polskiej Ziemi zwłok śp. Karola B o h d a n o w i c z a, nie tracimy z Nim kontaktu duchowego. Będzie on ożywiał przez długie lata Jego przyjaciół, następców, uczniów.

Ziemia, którą ukochał bardzo, której poświęcił swe życie — niech Mu lekką będzie.

Edward RÜHLE

PROF. DR INŻ. KAROL BOHDANOWICZ
jako Dyrektor Państwowego Instytutu Geologicznego w latach 1938 — 1947.

Prof. Dr Inż. Karol Bohdanowicz objął stanowisko Dyrektora Państwowego Instytutu Geologicznego w dniu 14 kwietnia 1938 r.

Rola Instytutu w zagadnieniach gospodarczych Państwa nie była wtedy dostatecznie doceniana. Przed Dyrektorem Karolem Bohdanowiczem stanęło trudne zadanie zdobycia dla Instytutu takiego znaczenia, jakie posiadają instytucje geologiczne w innych państwach.

Zarówno rozporządzalne środki materialne, jak i wyposażenie Państwowego Instytutu Geologicznego były niewystarczające i Dyrektor K. Bohdanowicz postawił jako podstawowy warunek objęcia kierownictwa przyznanie Instytutowi przez Władze Państwowe odpowiednich kredytów na badania geologiczne kraju. Dzięki wielkiemu autorytetowi, jaki posiadał Dyrektor K. Bohdanowicz, budżet Instytutu zostaje wydatnie powiększony w 1938 r. Uzyskanie odpowiednich środków materialnych pozwoliło na zatrudnienie w Instytucie liczniejszego zespołu pracowników naukowych i pomocniczych. W skład stałego personelu weszli do Instytutu ci geologowie, którzy pracowali uprzednio jedynie dorywczo z braku odpowiednich etatów i środków finansowych.

W związku z tym nastąpiło rozbudowanie i zreorganizowanie różnych działów pracy. Reaktywowany został wydział Nafty i Gazu.

Wobec coraz większego znaczenia metod geofizycznych w badaniach surowcowych zorganizowano na znacznie większą skalę badania geofizyczne, do których zaangażowano liczną grupę młodych inżynierów - geofizyków i górników.

Zagadnienia czwartorzędu uzyskały odpowiednie ramy organizacyjne przez utworzenie oddziału czwartorzędowego.

Biura pomocnicze, a szczególnie archiwa i muzeum, które z braku odpowiednich środków materialnych i personelu nie stały na odpowiednim poziomie, zaczęły systematyczną pracę oraz gromadzenie zbiorów i materiałów geologicznych.

Zapoczątkowane i dobrze zapowiadające się prace przerywają wypadki wojenne. W pierwszych dniach września 1939 r. Dyrektor wraz z częścią personelu Państwowego Instytutu Geologicznego opuścił Warszawę. Wrócił do stolicy już w okresie okupacji niemieckiej i nie przyjął żadnej propozycji ze strony okupanta, natomiast usunął się w zacisze domowe do swych prac naukowych, poświęconych głównie zagadnieniom złóż surowców mineralnych świata.

W ciężkim okresie okupacji Dyrektor K. Bohdanowicz utrzymywał żywy kontakt z współpracownikami Instytutu. Zachęca ich do kształcenia i pogłębiania swych wiadomości oraz do wykonywania prac, które będzie można wyzyskać po oswobodzeniu kraju.

W sierpniu i we wrześniu 1944 r. przebywa Dyrektor K. Bohdanowicz w Warszawie, a następnie po likwidacji Powstania przenosi się do Krakowa.

W styczniu 1945 roku rozpoczyna się drugi, blisko 2½ roczny okres pracy prof. K. Bohdanowicza na stanowisku Dyrektora Instytutu.

Państwowy Instytut Geologiczny w momencie wypędzenia okupanta właściwie nie istniał. Personel Instytutu został zdziesiątkowany i rozproszony; siedziba — gmach Państwowego Instytutu Geologicznego w Warszawie spalony w czasie Powstania nie nadawał się do użytku; zbiory muzealne, biblioteka, archiwa, instrumenty i inwentarz biurowy był częściowo wywieziony i częściowo zniszczony.

W tych warunkach objął kierownictwo Instytutu Prof. K. Bohdanowicz, w drugiej połowie stycznia 1945 r.

Powstało więc niezmiernie trudne zadanie zorganizowania Państwowego Instytutu Geologicznego od podstawy, w ciężkich warunkach życia powojennego, w zniszczonym kraju. Wobec zniszczenia gmachu i niemożności rozpoczęcia pracy w stolicy, tymczasową siedzibę Instytutu założono w Krakowie. Tu skupiła się duża grupa pracowników, a jako lokal do pracy zajęto niezbyt dogodną część jednego z gmachów szkolnych.

Zadania Państwowego Instytutu Geologicznego po drugiej wojnie światowej uległy dużej zmianie; zakres prac i kompetencji rozszerzył się. Zagadnienia życia gospodarczego Państwa potrzebowały stałej i ogromnej współpracy ze strony geologów.

W realizowaniu tych potrzeb, Dyrektor K. Bohdanowicz widział główny cel pracy Państwowego Instytutu Geologicznego w zniszczonym i zrujnowanym Państwie. Z jego więc inicjatywy i decyzji powstaje tymczasowy układ organizacyjny Instytutu, uwzględniający potrzeby zarówno nauki, jak i życia gospodarczego.

Szczupłe kadry pracowników w początkowym okresie oraz brak pracowni, materiałów archiwalnych i bibliotek utrudniały rozpoczęcie prac na większą skalę.

Jako jedno z pierwszych zadań stawia sobie Dyrektor Karol Bohdanowicz skupienie jaknajliczniejszego personelu naukowego, a następnie restytuowanie pracowni, archiwów i bibliotek.

Drugim naczelnym zadaniem była odbudowa gmachu Instytutu w Warszawie. Tymczasowa siedziba w Krakowie nie nadawała się do zorganizowania stałych pracowni. Możliwe to było jedynie w dawnym gmachu w Warszawie i dlatego należało przyśpieszyć jego odbudowę.

W ciężkim okresie odbudowy stolicy Dyrektor K. Bohdanowicz uzyskuje osobiście od Ministra H. Minca odpowiednie i wielkie środki, dzięki którym stała się możliwa odbudowa zniszczonej siedziby Państwowego Instytutu Geologicznego. Już w jesieni 1946 r. stan prac nad odbudową pozwala Dyrektorowi K. Bohdanowiczowi przenieść Centralę Instytutu do Warszawy.

Równocześnie z pracami organizacyjnymi rozpoczęto prace naukowo-badawcze wynikające z potrzeb naszego życia państwowego, które systematycznie rozwijały się, obejmując coraz to różnorodniejsze działy. Wiele zagadnień wymagało jaknajszybszej opinii naukowej geologów.

Dyrektor K. Bohdanowicz jest niestrudzony w pracy. Mimo wielkiego zaabsorbowania sprawami organizacyjnymi nie ustaje w kontynuowaniu prac naukowych. W tym okresie systematycznie rozszerza i uzupełnia swe wielkie dzieło o surowcach mineralnych świata. Wobec wielkiej aktualności poszczególnych tematów, publikuje je w czasopismach fachowych w postaci oddzielnych artykułów.

Bilans prac Prof. K. Bohdanowicza, wykonany na stanowisku Dyrektora Instytutu, jest wielki i różnorodny. Odbudowa siedziby Instytutu w Warszawie; zorganizowanie i poważne wyposażenie najważniejszych pracowni (chemiczna, mikropaleontologiczna, paleobotaniczna); wielokrotnie powiększone: biblioteka, archiwa, zbiory, których tylko szczątki istniały w 1945 r. — przyczyniły się do tego: rewindykacja krajowa i zagraniczna, liczne zakupy i systematyczne gromadzenie przez personel Instytutu materiałów z różnych stron Polski.

Wyniki prac naukowo - badawczych wykonanych w Instytucie w okresie kierownictwa Prof. K. Bohdanowicza ukazały się w formie pierwszych powojennych publikacji geologicznych Polski.

W powojennym okresie z inicjatywy Dyrektora K. Bohdanowicza wzmogła się na wielką skalę współpraca z przemysłem, górnictwem i innymi dziedzinami życia gospodarczego wymagającymi podbudowy geologicznej. Przemysł Węglowy, Paliw Płynnych, Hutniczy, Surowców Niemetalicznych, a następnie Min. Komunikacji, Rolnictwa i Reform Rolnych — to poszczególne i najważniejsze punkty tego działu.

Okres 2½ lat kierownictwa śp. Prof. K. Bohdanowicza możemy scharakteryzować jako okres odbudowy Instytutu, stworzenia odpowiednich podstaw personalnych i materialnych do spełnienia zadań i prac, jakie w coraz większych rozmiarach stawały przed Państwowym Instytutem Geologicznym.

I. SPRAWOZDANIE Z PRAC WYKONANYCH W ROKU 1947

A. WYDZIAŁ WĘGLI

Naczelnik Wydziału — inż. St. Doktorowicz-Hrebnicki

W skład Wydziału, poza Centralą w Warszawie, wchodzą: Stacja Geologiczna w Zagłębiu Węglowym Górnośląskim (Czeladź), Stacja Geologiczna w Zagłębiu Węglowym Dolnośląskim (Szczawno Zdrój) oraz Pracownie Paleobotaniczne — jedna w Krakowie i jedna przy Centrali Wydziału w Warszawie.

Prace Wydziału na ogół dotyczyły zagadnień o znaczeniu praktycznym.

Część z nich wynikła ze stałej współpracy z Przemysłem Węglowym i była pracami ciągłymi; niektóre zostały doraźnie wysunięte przez Przemysł. Prowadzono poza tym szereg prac o charakterze ściśle naukowym — kartowania geologiczne, badania stratygraficzne, paleontologiczne i inne, w celu uzyskania niezbędnych podstaw dla rozwiązywania zagadnień praktycznych.

1. Współpraca z Przemysłem

Wydział współpracował stale z Centralnym Zarządem Przemysłu Węglowego i wszystkimi Zjednoczeniami tego Przemysłu; nadto Stacja Geologiczna w Czeladzi współpracowała ze Zjednoczeniem Przedsiębiorstw Wiertniczo-Górniczych w Katowicach.

Naczelnik Wydziału inż. St. Doktorowicz-Hrebnicki, jako członek Komitetu Ścisłego Działu I (Górniczego) Instytutu Naukowo-Badawczego Przemysłu Węglowego w Katowicach, brał udział w jego posiedzeniach; poza tym został powołany na członka Państwowej Rady Energetycznej i uczestniczył w jej pracach. Mgr T. Bocheński był człon-

kiem Komitetu Ścisłego Działu III Instytutu Naukowo - Badawczego Przemysłu Węglowego.

Zagłębie Górnośląskie

Do zadań wysuniętych przez Przemysł, a wykonanych przez Stację w Czeladzi należą:

1) Opracowanie przez J. Krzyżkiewicza strony geologicznej następujących otworów wiertniczych:

a. Dla kopalni Klimontów — otw. pod Zagórzem 900 *m* gł.;
b. Dla kopalni Mortimer — otw. w Porębie 900 *m* gł.;
c. Dla Zjedn. Rybnickiego — otw. w Pszowie;
d. Dla tegoż Zjednoczenia — otw. w Marklowicach;
e. Dla kopalni Sosnowiec — szyb wentylacyjny.

2) Badanie piasków podsadzkowych na terenie Pustyni Błędowskiej pod Olkuszem. Stacji powierzono nadzór w terenie nad 120 otworami wiertniczymi, wykonywanymi przez Przemysł dla wyjaśnienia zasobów piasku. Po wykonaniu wierceń wszystkie próbki zostały przewiezione na Stację i poddane szczegółowemu zbadaniu (głównie analizie mechanicznej). Praca wykonywana przez mgr St. Kozioła, przy współudziale innych pracowników Stacji, a pod kierownictwem J. Krzyżkiewicza, jest w toku.

3) Sprawa zaopatrzenia w wodę szeregu Zakładów Przemysłowych Zagłębia.

Opracowaniem związanych z tym zagadnień zajmował się Kierownik Stacji J. Krzyżkiewicz, który konsultował prace wiertnicze, przeprowadzał przy współudziale personelu badania hydrogeologiczne oraz brał udział w konferencjach fachowych poświęconych tym zagadnieniom. Wydano opinie w następujących sprawach:

a. Zaopatrzenie w wodę Zakładów „Elektro" w Łaziskach Górnych. W związku z tym dokonano pomiarów studzien we wschodniej części ark. Orzesze oraz skontrolowano i opracowano otwór wiertniczy w Starej Szklarni na E od Orzesza (gł. 274 *m*);
b. Zaopatrzenie w wodę kop. Knurów z wodonośnych poziomów plejstoceńskich zachodniej części ark. Orzesze (okolice Bełka). W związku z tym zaprojektowano sieć wierceń i przez dłuższy czas prowadzono obserwacje nad stanem wody w studniach;
c. Wiercenie w Chełmku dla zaopatrzenia w wodę Zakładów „Bata";
d. Wiercenie w Zawierciu dla zaopatrzenia w wodę fabryki metalowej (C. Z. P. H.);
e. Zaopatrzenie w wodę Górnośląskich Zakładów Ceramicznych (Rogoźnik);

f. Otwory wiertnicze w Raciborzu dla fabryki Butanol;

g. Studnie (gł. 35 i 60 *m*) dla kolonii górniczej Dąbrowskiego Zjednoczenia Przemysłu Węglowego w Sosnowcu;

h. Warunki geologiczne zapory wodnej w Gołczowicach na Białej Przemszy na N od Klucz.

4) Gromadzenie w magazynach Stacji prób rdzeniowych z wierceń wykonywanych na terenie Zagłębia Górnośląskiego. Równolegle z tym szło opracowanie niektórych prób. Między innymi opracowano otwory Nr 322 i 323 w Grodźcu oraz zidentyfikowano przewiercone pokłady węgla należące tu do warstw grodzieckich — inż. St. Doktorowicz-Hrebnicki, J. Krzyżkiewicz.

Do dalszych prac, wykonanych już poza Stacją, należą:

5. Opracowywanie map strukturalnych Zagłębia. Mapy te, sporządzone na podstawie materiałów kopalnianych, wyników wierceń i obserwacji w terenie, wykazują wgłębną budowę karbonu produktywnego przez przedstawienie ukształtowania (tektoniki) przewodnich pokładów za pomocą warstwic prowadzonych zasadniczo w odstępach 25 *m*.

W okresie sprawozdawczym zestawiono posiadany materiał dla ark. Ząbkowice, oddając go do druku — inż. St. Doktorowicz-Hrebnicki.

Prócz tego gromadzono materiały dla ark. Katowice, Chorzów i Dąbrowa Górnicza — inż. St. Doktorowicz-Hrebnicki i E. Ciuk.

6) Parelelizacja pokładów — inż. St. Doktorowicz-Hrebnicki.

Jako uzupełnienie przeprowadzonej przez Wydział w ciągu ostatnich 2 lat pracy nad paralelizacją pokładów węgla, związanej z wprowadzeniem nowej ich nomenklatury, wykonano dodatkową paralelizację niektórych grup pokładów poprzednio pominiętych. Dotyczyło to pokładów grupy rudzkiej na kop. Zjednoczenia Chorzowskiego, grupy orzeskiej w Zjednoczeniu Katowickim i pokładów brzeżnych w Zjednoczeniu Rybnickim.

Zagłębie Wałbrzyskie

Zakończono organizację Stacji w Szczawnie Zdroju powołanej do rozwiązywania zagadnień wysuwanych przez Przemysł tegoż Zagłębia.

Po rozwiązaniu kontaktu z Dolnośląskim Zjednoczeniem Przemysłu Węglowego rozpoczęto gromadzenie w biurach mierniczych poszczególnych kopalń materiałów potrzebnych dla sporządzenia mapy strukturalnej Zagłębia.

Poza tym rozpoczęto pobieranie prób węgla z różnych pokładów kopalni Bolesław Chrobry, celem zorientowania się w możliwości zastosowania do paralelizacji pokładów metody mega- i mikrosporowej. Odnośne

próby mają być przekazane do zbadania Pracowni Paleobotanicznej w Krakowie.

Powyższe prace były wykonywane przez Kierownika Stacji St. Tyskiego.

Węgle brunatne

Badania złóż węgla brunatnego, rozpoczęte na życzenie C. Z. P. W. w r. 1946, były prowadzone w okresie sprawozdawczym w znacznie szerszym zakresie.

Przede wszystkim prowadzono badania terenowe zdążające do wyjaśnienia geologicznych warunków złóż, ich tektoniki, zasięgu i możliwości dalszych poszukiwań. Prócz tego rozpoczęto badania paleobotaniczne, między innymi w celu uzyskania podstaw do analizy pyłkowej węgla, w przypuszczeniu, że można będzie oprzeć na niej rozpoznawanie poszczególnych pokładów. Ostatnie występują w węglonośnej serii miocenu w liczbie kilku i identyfikacja ich ma duże znacznie praktyczne, zwłaszcza przy prowadzeniu poszukiwań wiertniczych. Badania terenowe złóż, przy których wyzyskiwano wyniki wierceń i dane z dotychczasowej odbudowy, objęły:

a. złoża pod Koninem;
b. niektóre złoża Ziemi Lubuskiej;
c. złoża obszaru między Bobrem, a Nysą Łużycką.

Na tym ostatnim terenie badania wszystkich większych złóż, z wyjątkiem Turowa, zostały już prawie ukończone.

a) Złoża pod Koninem

Eksploatowane jest złoże pod wsią Morzysław (3,5 *km* na NE od Konina), gdzie grubość pokładu sięga od 8 do 11 *m*. Węgiel jest ziemisty, po wyschnięciu rozsypuje się, występują w nim liczne pnie lignitowe, częściowo stojące. Ku brzegom złoża pokład węgla cienieje. Pod pokładem leży brunatny piasek, wśród którego gdzieniegdzie występują warstwy piaskowców kwarcytowych do 0,6 *m* grub. Piasek leży bezpośrednio na marglu kredowym, zaliczanym do górnego senonu (wg C. Wichera). W stropie pokładu leży ił ciemnoszary ze szczątkami roślin, wyżej szarozielonawe iły poznańskie przykryte osadami plejstoceńskimi.

Ze złożem eksploatowanym wiąże się szereg innych zbadanych wierceniami. Główne spośród nich rozpościera się ku północy do jeziora Gosławickiego. Miąższość tego węgla wynosi tu 4 — 10 *m;* miejscami osiąga 14 *m*. Obecność węgla stwierdzono i po północnej stronie jeziora, gdzie miąższość pokładów węgla osiąga 3 — 10 *m*, a grubość nadkładu wzrasta od 40 do 45 *m* — E. Ciuk.

b) Złoża okolic Smogór i Ziemi Lubuskiej

W okolicy Smogór pokłady węgla są ujęte w liczne siodła i łęki o kierunku WNW — ESE; jedno z siodeł jest obecnie eksploatowane przez szyb

Nr 4 kop. Smogóry. Są to znane dwa pokłady węgla o miąższości 2,8 — 3,5 *m*, oddzielone sześciometrową warstwą iłu czarnego. Ił występuje również nad pokładem górnym, podczas gdy w spągu dolnego pokładu leżą piaski szare i białe — E. C i u k.

c) Złoża między Bobrem i Nysą Łużycką

W odkrywce Rygle w Kaławsku na NE od Zgorzelca odsłonięty jest pokład węgla do 10 *m* grub.; pod nim leży kilkudziesięciometrowy kompleks iłów, a niżej drugi pokład węgla eksploatowany robotami podziemnymi na kop. w Kaławsku. Ponad pokładem górnym leżą piaski i żwiry z otoczakami mlecznobiałego kwarcu. Pokład w odkrywce leży prawie poziomo.

Kopalnia Babina, pole środkowe nad Nysą na SW od Żar, obejmuje znaczny obszar, na którym są znane dwa pokłady sfałdowane w szereg nieregularnych niecek o kierunku SW — NE. Pokład odsłonięty w odkrywce kopalni posiada miąższość 9 — 10 *m* i jest nachylony pod kątem 30°. O 20 — 30 *m* powyżej niego leży drugi pokład znacznie cieńszy (1 do 2 *m*).

Pomiędzy pokładami i powyżej pokładu górnego występują piaski brunatne z wkładkami iłów. Przy pomocy wykonanych ostatnio otworów wiertniczych prześledzono dalszy ciąg pokładu dolnego ku NE wraz ze zwiększeniem się jego miąższości miejscami do 15 *m*.

Złoża obszaru położonego na S od Żar były przedmiotem badań w roku poprzednim. W okresie zaś sprawozdawczym zbadano materiał z kilkudziesięciu pogłębionych tu ostatnio otworów wiertniczych oraz wyjaśniono charakter warstw leżących ponad pokładami, a odsłoniętych w licznych cegielniach na S od Żar. Jest tu kilkudziesięciometrowy kompleks iłów szarych, szarozielonych, niebieskawych lub wreszcie pstrych z wkładkami drobnoziarnistych piasków, a miejscami cienkich warstw węgla. Osady te dostarczają surowca dla silnie rozwiniętego przemysłu ceramiczno-cegielnianego. Wiekowo odpowiadają one iłom poznańskim. Ponad iłami leżą piaski i żwiry kwarcowe z dość znaczną domieszką ziarn rozłożonych skaleni. Materiał ilasty powstający z rozkładu tych skaleni, niekiedy zlepia piasek, nadając mu gdzieniegdzie charakter piaskowca, bardzo zresztą kruchego. Wszystkie te utwory wyraźnie odcinają się od osadów plejstoceńskich — E. C i u k.

Uzupełnieniem prac terenowych było wyzyskanie materiałów archiwalnych dotyczących złóż węgla brunatnego, których zestawienie i kopiowanie przeprowadzone było w Wyższym Urzędzie Górniczym w Katowicach w ciągu szeregu miesięcy przez współpracowników tymczasowych, pod ogólnym kierownictwem — E. C i u k a.

Po przeprowadzeniu orientacyjnych objazdów terenowych i zaznajomieniu się z materiałem, odbyła się wspólna konferencja z Dyrekcją Zjednoczenia Węgla Brunatnego w Żarach (inż. St. D o k t o r o w i c z - H r e b-

nicki i E. Ciuk), na której omówiono opracowany przez Wydział szczegółowy plan prac badawczo - poszukiwawczych obejmujący większość znanych na terenie Polski poważniejszych złóż węgla brunatnego.

Poza tym E. Ciuk brał udział w konferencji w Wyższym Urzędzie Górniczym w Katowicach w sprawie upaństwowienia nadań górniczych na węgiel brunatny.

Torf

Prac terenowych, dotyczących złóż torfu, w okresie sprawozdawczym nie prowadzono. Wykonano natomiast pod kierownictwem wicedyrektora Dr E. Rühle pracę nad rejestracją złóż i obliczeniem ich zasobów, opartą na materiale archiwalnym i publikowanym.

Praca ta objęła cały obszar Polski i została ujęta w formie kartoteki torfowisk podług arkusza mapy 1:100 000 (379 arkuszy).

Uwzględnia ona dla każdego arkusza ogólną powierzchnię torfowisk (z wyodrębnieniem torfowisk wysokich), średnią miąższość torfu, objętość surowej masy torfowej, podział powierzchni torfowisk pomiędzy dorzecza większych rzek i województwa, procentowy stosunek jej do ogólnej powierzchni danego arkusza. Wyniki obliczeń będą wkrótce ogłoszone drukiem.

2. Prace naukowe związane z zagadnieniami praktycznymi

Prace kartograficzne w Zagłębiu Górnośląskim

Systematyczne kartowanie Zagłębia w skali 1:25 000 było rozpoczęte przez P. I. G. jeszcze w r. 1923. Miało ono za zadanie sporządzenie z jednej strony szczegółowej mapy geologicznej powierzchni terenu, z drugiej zaś— mapy strukturalnej.

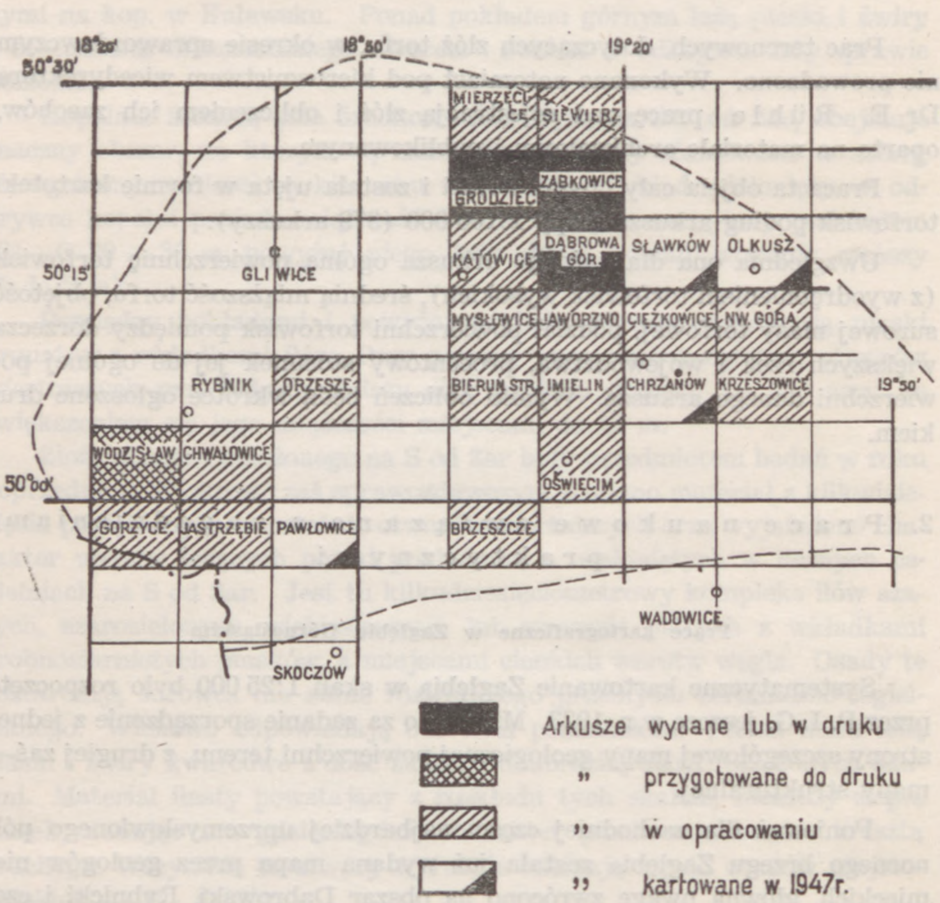
Ponieważ dla zachodniej części najbardziej uprzemysłowionego północnego brzegu Zagłębia została już wydana mapa przez geologów niemieckich, główną uwagę zwrócono na obszar Dąbrowski, Rybnicki i częściowo Pszczyński, a później też Krakowski. Do obecnej chwili większa część obszaru Zagłębia, należącego do r. 1939 do Polski, została już przez Instytut skartowana. Obecnie, poza dalszym kartowaniem, staje się aktualne możliwie szybkie opracowanie map strukturalnych, praktyka bowiem wykazała, że należyte przedstawienie karbonu na mapie geologicznej jest nie do pomyślenia bez uprzedniego opracowania mapy strukturalnej.

Przebieg i wyniki pracy kartograficznej w terenie w roku sprawozdawczym przedstawiają się następująco:

a) Ark. Sławków (inż. St. Doktorowicz-Hrebnicki)

Wyjaśniono szczegóły budowy południowego brzegu pokrywy triasowej pomiędzy Starczynowem a Starą Wsią oraz wąskiego pasma terenu ciągnącego się od Bolesławia w kierunku zachodnim, pomiędzy Ujkowem Nowym i Krzywą z jednej strony, a Podlipiem z drugiej strony.

Na tym obszarze, badanym wspólnie z Oddziałem Cynku, Ołowiu, Metali Lekkich i Surowców Niemetalicznych, zaznacza się obecność wąskie-

Stan zdjęć geologicznych w skali 1:25 000 w Górnośląskim Zagłębiu Węglowym

go rowu tektonicznego stanowiącego jakby przedłużenie ku zachodowi rowu głównej odkrywki bolesławskiego złoża cynkowego. We wschodniej części, bliżej Bolesławia, rów ten jest wypełniony iłami kajprowymi, w części zaś bardziej zachodniej — dolomitami diploporowymi, do których należy zaliczyć między innymi dolomity odsłonięte po południowej stronie

szosy Bolesław — Sławków 1 — 1,5 *km* na W od osady Krze. Podobna budowa terenu daje pewne podstawy do możliwości poszukiwań dalszego ciągu złoża bolesławskiego w kierunku zachodnim.

b) Ark. Olkusz (dr A. Tokarski)

Badania prowadzone na tym arkuszu objęły obszar występowania utworów jurajskich — częściowo wapieni skalistych pomiędzy Olewinem i Rabsztynem, częściowo zaś wapieni płytowych i skalistych koło Golczowa nad Białą Przemszą (ark. Klucze). Badania te nie wniosły zasadniczych zmian w ujęciu tektoniki tego obszaru opartego na kartowaniu zeszłorocznym, a przedstawionego w sprawozdaniu za rok 1946.

c) Ark. Chrzanów (mgr St. Siedlecki)

Badania objęły obszar około 40 km^2 i były prowadzone głównie w półn.-zachodniej części arkusza Chrzanów, Kąty, Balin, Trzebinia, poza tym w okolicy wsi Zagórze, Babice i Kwaczała. W budowie terenu, poza nieodsłoniętym na powierzchni karbonem, biorą udział perm, trias, dolne poziomy jury, trzeciorzęd i plejstocen.

Co do tektoniki, to jest ona zgodna z typem tektoniki okolic sąsiednich; istnieją tu bloki porozdzielane uskokami, a wykazujące na ogół nachylenie monoklinalne.

Dolina Chechła pomiędzy Kościeliskiem, Piłą i Bolęcinem (od strony SW) a Trzebinią i Młoszową (od strony NE) ma budowę asymetryczną. Od strony SW warstwy triasu i jury zdają się tu zapadać monoklinalnie, ogólnie biorąc ku NE, zagłębiając się stopniowo pod miocen. Od strony NE omawiana dolina obrzeżona jest silnie zdyslokowanymi warstwami mezo- i paleozoicznymi. Do ważniejszych elementów tektonicznych należy duży uskok o kierunku równoleżnikowym, ciągnący się od okolic Żrebic ku W, a zrzucający skrzydło północne. Amplituda uskoku maleje od W ku E.

d) Ark. Pawłowice (mgr A. Michalik)

Pierwotnym zadaniem kartowania południowo-zachodniej części Zagłębia było uzyskanie materiału dla mapy przeglądowej. Okazało się jednak, że wobec mało skomplikowanej budowy terenu, gdzie na powierzchni występują prawie wyłącznie utwory plejstocenu, istnieje możliwość przeprowadzenia w stosunkowo krótkim czasie kartowania z dokładnością zezwalającą na sporządzenie map w skali 1:25 000.

Po wykonaniu dodatkowych obserwacji na kartowanych poprzednio arkuszach Jastrzębie i Chwałowice, skartowano cały arkusz Pawłowice (około 110 km^2). Na terenie arkusza, poza utworami holoceńskimi, występują wyłącznie osady plejstoceńskie wykształcone w części dolnej jako rdzawo-popielate tłuste gliny, w nielicznych tylko punktach odsłonięte na powierzchni, na nich leżą piaski i żwiry, a w północnej części arkusza tylko piaski. Strop utworów plejstoceńskich stanowią lessy.

Prace paleontologiczne w Zagłębiu Górnośląskim

Terenowe badania paleobotaniczne prowadzono w roku sprawozdawczym w nieco węższym zakresie, ponieważ kierownik tych prac mgr T. Bocheński, zaangażowany w pracach rewindykacyjnych mienia Instytutu wywiezionego do Niemiec, nie mógł wziąć w nich udziału.

Badania objęły zachodnią część centralnego obszaru przemysłowego i były wykonywane przez inż. St. Stopę. Celem ich było wyjaśnienie charakteru flory warstw siodłowych i rudzkich oraz możliwości rozgraniczenia wymienionych warstw w tym terenie w oparciu o dane florystyczne.

Zbiorów dokonano w następujących punktach: na kop. „Wanda" — „Lech" w pokładzie 405 (Antoni); na kop. Bobrek w pokładzie 409 (Reden) i Einsiedel Górny; na kop. Rokitnica w pokładzie 416 (Jakub); na kopalni Mikulczyce między pokładami 504 i 505, w pokładzie Einsiedel Dolny, w pokładzie 516 (Jakub) i pokładzie 413 (Antoni). Doraźny przegląd znalezionej flory zdaje się potwierdzać dotychczasowe dane świadczące o dość silnym zazębianiu się zespołów florystycznych wyższych pokładów grupy siodłowej i pokładów grupy dolnej rudzkiej. Wskutek tego brak wyraźnej granicy fitostratygraficznej między tymi warstwami.

Spostrzeżenia poczynione na kopalniach Zjednoczeń — Rudzkiego i Zabrskiego przemawiają za potrzebą wprowadzenia pewnej korekty do ustalonej ostatnio nomenklatury cyfrowej najwyższych pokładów grupy siodłowej.

Prowadzone przez mgr St. Liszkę badania paleontologiczne na kopalniach obszaru rybnickiego miały na celu wykrycie w warstwach brzeżnych poziomów z mikrofauną (otwornice), które mogłyby być wyzyskane jako poziomy przewodnie. Przeszukano i pobrano próbki z przecznic na kopalniach Emma, Rymer, Ignacy i Rydułtowy.

Badania próbek pod lupą binokularną wykryły obecność mikrofauny. Dokładniejsze wyjaśnienie jej charakteru jest w toku.

Do analizy mikrosporowej pobrano próby pokładowe węgla z odbudowanych pokładów na kop. Artur w Sierszy, kop. Sobieski w Borach pod Jaworznem i kopalni Janina pod Libiążem — inż. R. Nielubowicz pod kier. mgr T. Bocheńskiego.

Prace paleobotaniczne w zakresie węgli brunatnych

W roku sprawozdawczym zorganizowano Pracownię Paleobotaniczną przy Centrali Wydziału w Warszawie. Jest ona nastawiona na badanie flory osadów młodszych, poczynając od trzeciorzędu. Na razie głównym jej zadaniem jest opracowywanie zagadnień paleobotanicznych związanych z wprowadzonymi przez Wydział badaniami złóż węgla brunatnego, a polegających zarówno na opracowywaniu odnośnej flory, jak i przeprowadzaniu analizy pyłkowej węgla. Ta ostatnia ma być zastosowana do identyfi-

kacji pokładów węgla, tak eksploatowanych na kopalniach, jak i napotykanych przy poszukiwaniach wiertniczych.

Celem zorientowania się w warunkach występowania flory w utworach węglowych dr J. Bobrowska i inż. J. Doktorowicz-Hrebnicka zwiedziły złoża węgla brunatnego w Koninie, Kaławsku, pod Żarami (kop. Henryk, kop. Babina) oraz łomy kwarcytów na północ od Bolesławca, skąd zebrały materiał florystyczny.

Poza tym wykonano prace następujące:

Dr J. Bobrowska opracowała — a) florę ze stropu pokładu węgla brunatnego w Koninie i b) florę z kwarcytów spod Kleszczowej nad Kwisą.

Inż. J. Doktorowicz-Hrebnicka — a) zebrała kolekcję liści drzew współczesnych jako materiał porównawczy dla badań flory kopalnej liściowej, b) sporządziła preparaty porównawcze z pyłków kwiatowych, c) rozpoczęła badania pyłkowe węgla brunatnego z kop. Henryk pod Żarami.

Inne prace

Naczelnik Wydziału inż. St. Doktorowicz-Hrebnicki brał udział w Komisji powołanej przez Min. P. i H. dla rozpatrzenia sprawy braku wody w Solicach-Zdroju.

Nadto uczestniczył on w Komisji powołanej dla podziału zbiorów i biblioteki dawnej Szkoły Górniczej w Wałbrzychu.

B. WYDZIAŁ NAFTY, GAZU I SOLI

Naczelnik Wydziału — inż. J. J. Zieliński

Wydział został reaktywowany w maju 1947 r., a do tego czasu, poczynając od 1945 r., wchodził jako Oddział w skład Wydziału Geologii Regionalnej.

1. Współpraca z Przemysłem

W zakresie współpracy z Przemysłem działalność Wydziału objęła:

1) Współpracę z C. Z. P. P. P. „Poszukiwania Naftowe";
2) „ z Monopolem Solnym;
3) „ ze Zjednoczeniem Przemysłu Nawozów Sztucznych.

2. Prace pionierskie

Wspólne konferencje z udziałem przedstawicieli wymienionych Instytucji miały na celu przedyskutowanie ogólnego programu prac poszukiwawczych, w szczególności prac pionierskich.

3. Prace naukowe związane z zagadnieniami praktycznymi

Nafta i Gaz

1) W związku z pracami badawczo-poszukiwawczymi w rejonie Dębowca Wydział wziął udział w ustalaniu stratygrafii i szczegółowym opracowaniu wyników wykonanych tam wierceń poszukiwawczych węglowych i naftowych;

2) Z incjatywy Wydziału przystąpiono do szczegółowego zbadania wystąpień skał fliszowych w Bochni (przy zastosowaniu badań w podziemiu) dla stwierdzenia wartości poszukiwawczych fałdu wgłębnego. W obrębie fałdu Bochni daje się zauważyć wzrost występowania gazów palnych w miarę wzrostu głębokości. Objawy te związane są ze spągowymi warstwami złoża solnego przylegającego do jądra fliszowego. Brzeg Karpat na powierzchni, jak się zdaje, nie przebiega — jak dotychczas przyjmowano — prostolinijnie od Siedlec do Brzeźnicy; przypuszcza się istnienie dwu wypiętrzeń miocenu (Czyżyczki i Dotuszyce — Podgórze), które możnaby uznać za dogodne do poszukiwań gazu, a nawet ropy;

3) Objazd, kontrola i opiniowanie wierceń poszukiwawczych objęło otwory na Kujawach, Przedgórzu i Karpatach;

4) Zestawiono na podstawie obcej literatury pracę: „Materiały do geologii niemieckich pól naftowych";

5) Systematycznie zestawiono przekroje wszystkich poszukiwawczych wierceń naftowych i zaprowadzono kartotekę;

6) Z inicjatywy Wydziału przystąpiono do obliczania zasobów ropy naftowej i gazów ziemnych w Polsce. Prace zostały podzielone na trzy rozdziały:

a. Karpaty — złoża w eksploatacji i sąsiednie;
b. Karpaty i Przedgórze — tereny poszukiwawcze;
c. Pozakarpacki obszar Polski.

Do współpracy zaproszono również geologów naftowych spoza P.I.G.

7) Badania terenowe w okolicy Wapna i Kcyni, z udziałem płytkich wierceń i badań sejsmicznych, miały na celu uzyskanie dodatkowych danych do interpretacji struktur tych terenów w związku z opracowywaniem programu poszukiwawczego naftowo-solnego.

W okolicy Kcyni wykonano 5 otworów, których użyto jako strzałowych dla badań refrakcyjnych. Okazało się, że w głęb. 150 — 200 *m* występują skały zwięzłe, wybitnie sprężyste.

Prace wykonane w Wapnie zmierzały do ustalenia czapy gipsowej; uzyskane wyniki wskazują na przedłużanie się wysadu solnego w Wapnie w kierunku NW.

8) Wycieki, zauważone już poprzednio przez inż. Poborskiego i inż. Olewicza we wschodniej części kopalni „Solno" w Inowrocławiu,

zostały na skutek specjalnie przeprowadzonego wiercenia poziomego i robót górniczych na poziomie 5 i 6, dobrze odsłonięte. Na szerokości około 1 *m* wycieka z pęknięcia w ścianie chodnika, wyrobionego w czystej soli, mazista zielonawożółta, dość gęsta ciecz o wyglądzie i zapachu ropy klęczańskiej. Projektowane bliższe zbadanie tego zjawiska przy pomocy wierceń kierunkowych odpadło, ze względu na bezpieczeństwo ruchu kopalni soli. Występowanie wycieków na linii mniej pionowej wskazywałoby na kierunek dopływu ropy z dołu. Problem ten winien być bezwzględnie zbadany przy pomocy wiercenia z powierzchni.

Sól

W zakresie zagadnień solnych Wydział brał udział w opracowywaniu programu poszukiwań i współudział w realizacji tego programu dla soli potasowych w Kłodawie.

C. WYDZIAŁ RUD

p. o. Naczelnika Wydziału — doc. dr inż. R. Krajewski

Obszar Częstochowski

Plan prac na tym terenie uzgodniony ze Zjednoczeniem Kopalń Rudy Żelaznej obejmował zagadnienia i tereny interesujące przemysł z uwagi na możliwości eksploatacji złóż.

1. Prace pomocnicze

Opracowano kilka zagadnień doraźnie wysuniętych przez przemysł, a mianowicie:

Orzeczenie w sprawie możliwości odwodnienia kop. Panki i projekt prac z tym związanych — dr inż. R. Krajewski.

Dodatkowe orzeczenie w sprawie zawodnienia kop. Panki — dr inż. R. Krajewski.

Opinia w sprawie komory pomp nie podlegającej zatopieniu — dr inż. R. Krajewski.

Orzeczenie w sprawie dolomityzacji wapieni węglowych w Czatkowicach, dla grupy topników — dr inż. R. Krajewski.

2. Prace związane z opracowaniem materiałów kopalnianych

a) Zestawienie mapy strukturalnej rejonu Częstochowskiego

Na podstawie własnych i kopalnianych materiałów kontynuowano opracowywanie mapy strukturalnej i przystąpiono do obliczania zasobów rudy. Ukończono środkowy arkusz w skali 1 : 25 000 obejmujący obszar

między Żarkami, a Blachownią. Prace nad innymi arkuszami są znacznie zaawansowane — R. Osika.

b) Obliczenie zasobów rudy

Dla obszaru między Żarkami a Blachownią przeliczono zasoby rudy pokładowej. Wyniki obliczeń przedstawiają się następująco:

zasoby kategorii	stwierdzonych	27 milionów *t*
„ „	prawdopodobnych	15 „ „
„ „	możliwych	87 „ „

do poz. 150 *m* n. p. m.

Poza tym na tereny eksploatowane przypada 11 mil. *t*. Liczby podane są bez potrącenia strat.

c) Paralelizacja pokładów

Na podstawie wiercenia w Iwanowicach Wielkich ukończonego 28.III. 1947 r. i poprzednio wykonanych wierceń w Jaworzniku i Choroniu oraz szeregu dawnych głębszych otworów z okolicy Częstochowy, a także obserwacji kopalnianych, sparalelizowane zostały warstwy przebijane w wierceniach. Pracę tę oparto na cechach litologicznych. W szczególności dał się na tym odcinku wydzielić poziom tzw. rudy „górnej" odpowiadający stratygraficznemu poziomowi *Morrisites morrisi* — dr inż. R. Krajewski.

3) Badania geologiczne w związku z opracowaniem rud żelaznych rejonu Częstochowskiego

Kierownik — dr J. Gołąb; współpracownicy — St. Geroch, Zb. Mossoczy.

Zdjęciami geologicznymi w skali 1 : 25 000 objęto odcinek od Truskolasów do Praszki na ark. 1 : 100 000 Częstochowa, Krzepice, Wieluń o łącznej powierzchni 265 km^2.

W rezultacie prześledzono granicę iłów rudnych z piaskowcami kościeliskimi na odcinku Truskolasów do Praszki oraz granice iłów z wapieniami białej jury między Częstochową a Dankowem.

W zawartym między tymi liniami terenie ustalono rozmieszczenie iłów rudnych, utworów czwartorzędowych i wydzielono stare wyrobiska rudne.

W okolicy Krzepic iły rudonośne batonu wykazują zmianę facji na bardziej piaszczystą, poza tym w górnych partiach zawierającą znaczną ilość wkładek piaskowców żelazistych tak, że granica między batonem a kelowejem nie jest wyraźna.

Ustalono stanowiska keloweju wysunięte dalej na zachód niż to dotychczas było przyjmowane, między innymi na punkcie 263 położonym na południowy wschód od Krzepic.

Z ważniejszych dyslokacji należy wymienić dyslokację Liswarty na przestrzeni Podłęże Szlacheckie — Podłęże Królewskie.

W okolicy Staro Krzepic i na E od Sternalic leży płytko ruda pokładowa, częściowo zapewne w warunkach zdatnych do eksploatacji.

Pod względem paleontologicznym najciekawsze jest odkrycie dość obfitej fauny w piaskowcu kościeliskim między Przystajnią, a Górkami.

Obszar Świętokrzyski

W zakresie zagadnień związanych z eksploatacją rud żelaznych Wydział współpracował ściśle ze Zjednoczeniem Kopalń Rudy Żelaznej. Program prac badawczo-poszukiwawczych był uzgodniony i realizowany wspólnymi środkami.

1. Prace badawczo-poszukiwacze w okolicy kop. Staszic

W ramach planu badań złoża pirytu w Rudkach wykonano w okresie sprawozdawczym otwór 3 (PIG No 7/46) o głębokości 194 *m* i otwór 4 (PIG No 8/47) o głębokości 229 *m* (nieukończony). W otworze 3-im przebito dolomity środkowo-dewońskie, mocno spirytyzowane, co świadczy o rozwiniętych tu procesach mineralizacji. Otwór 4 założony 70 *m* dalej na upad dolomitów tych nie napotkał do przewierconej głębokości. Tworzą one widocznie wkład wtasowany tektonicznie w serię warstw młodszego dewonu. Zaledwie drobne cieniutkie żyłki pirytu, powszechne w całym profilu tego otworu, wskazują, że jednak tylko dolomity eiflu są najpodatniejsze na mineralizację i dopiero odszukanie ich w opadniętym skrzydle wschodnim rozstrzygnie czy podległy one mineralizacji w skali przemysłowej — pracami kierował dyr. J. Czarnocki.

Z problemów doraźnie wysuniętych przez przemysł tego terenu opracowano:

Orzeczenie w sprawie przypuszczalnych stosunków wodnych na kop. Staszic — dr inż. R. Krajewski.

Opinię co do projektu kop. Edward w Czarnieckiej Górze — dr inż. R. Krajewski.

2. Prace naukowe

Rozpoczęte zostały szczegółowe studia petrograficzno-genetyczne nad złożem w Rudkach. W tym celu zebrano materiał z rud odbudowy i skał otaczających, tak z wyrobisk na powierzchni, jak i podziemnych.

Równocześnie zostały sprofilowane chodniki głębszych poziomów kopalni. Prace laboratoryjne są w toku — prof. St. Jaskólski.

3. Prace kartograficzne

Na obszarze na E od Skarżyska wykonane zostały zdjęcia geologiczne w skali 1 : 25 000 w obrębie ark. Iłża. Skartowany został obszar między Skarżyskiem — Łyżwami — Marcinkowem — Gadką — Jagodnem i Skarżyskiem Książęcym, obejmujący łącznie 85 km^2. Ponadto uzyskano nawiązanie do okolicznych terenów skartowanych.

Z ważniejszych wyników ustalono nieznane dotychczas występowanie piaskowca pstrego na obszarze Michałowa Małego i Marcinkowa Górnego oraz retu w Skarżysku Książęcym i Lipowym Polu. Poza tym prześledzono dalszy przebieg ku NW uskoku, który ogranicza „rów starachowicki" od południa. Stare zroby po eksploatacji rud żelaznych stwierdzono we wschodniej części Skarżyska i w północnej części Jagodnego. Wykonano 2 płytkie wiercenia — mgr Wł. Karaszewski.

4. Badanie piasków żelazistych pasa tychowskiego

Pod kierownictwem R. Krajewskiego dokonano pobrania prób bruzdowych przez serię rudną pasa tychowskiego na wszystkich odkrywkach między Mirowem i Kuterami. Równocześnie wykonano profile pobranych bruzd i plany sytuacyjne (stolikowe). Otrzymane w ten sposób próby w liczbie 152, pomniejszono i przygotowano do analizy oraz przeszlamowano i przesiano dla uzyskania charakterystyki ziarna. Pomniejszenie i przemiał przeprowadzono w Zakładzie Geologii Stosowanej i Zakładzie Przeróbki Mechanicznej Ak. Górn. Analizy chemiczne wykonane zostaną w Pracowni Chemicznej P. I. G.

Na podstawie uzyskanych w następstwie wyników będzie można ocenić przydatność tych piasków do wzbogacenia metodą prof. Budryka, a zatem ich wartość dla hutnictwa żelaza.

Obszar Dolnośląski

1. Badanie łupków pirytowych w Wieściszowicach

W związku z planem rozbudowy kop. w Wieściszowicach zostały sprofilowane oczyszczone przez Zjedn. Kop. Rudy Żelaznej odsłonięcia łupków pirytowych w Wieściszowicach (ark. Miedzianka 1 : 25 000). Seria eksploatowana w starej odkrywce ma ponad 80 *m* miąższości, a z doliczeniem partii bocznych nie eksploatowanych — ok. 150 *m*. Z serii tej pobrano około 150 próbek, które zostaną zanalizowane na zawartość pirytu oraz przestudiowane pod kątem wzbogacenia. Analizy wstępne wykazały wahania zawartości pirytu w granicach 7 — 30%. Dominować zdaje

się materiał zawierający 10% FeS_2. Badania laboratoryjne są w toku — dr inż. R. Krajewski.

2. Badanie złóż magnetytu i fluorytu w Janowej Górze

Szczegółowe zdjęcia geologiczne w okolicy złoża w Janowej Górze wykonane zostały w skali 1 : 25 000 i objęły obszar 28 km^2 — mgr L. Watycha.

Wg wykonanych prac i dawniejszych obserwacji R. Krajewskiego, najbardziej interesujące występowania obu minerałów znajdują się na linii Janowa Góra, Kletno, Śnieżnik, przy kontakcie tektonicznym jasnych, gruboziarnistych gnejsów Śnieżnika po wschodniej części dyslokacji i ciemnych, na ogół drobnoziarnistych łupków krystalicznych, rozwiniętych po zachodniej stronie dyslokacji. W skład ciemnych łupków krystalicznych podrzędnie wchodzą amfibolity i wapienie krystaliczne, którym towarzyszą cienkie i nietrwałe smugi magnetytu znane także poza strefą dyslokacyjną. Z samą dyslokacją związane są dość mocne przejawy mineralizacji. Wyrażają się one żyłą kwarcową do 300 *m* długą, a do kilkunastu grubą, zbudowaną z rozet kapturkowego, mlecznego na ogół kwarcu, z rzadko rozrzuconym młodszym fluorytem oraz nalotem hematytowym na powierzchni kwarcu, wcale obfitą impregnacją wapieni przez fluoryt, obecnością grubokrystalicznego amfibolu oraz impregnacją pirytem.

Obserwacje te dotyczą jedynie okazów z hałd przy wyrobiskach. Zarówno jednak sztolnie w Janowej Górze, jak i stare zroby w Kletnie można by łatwo udostępnić. Występowanie fluorytu może być przemysłowo obiecujące.

Zroby pozostałe przy poszukiwaniach magnetytu na Chłopskiej Górze i na Krzyżowej Górze są mniej interesujące.

Na NW od Janowej Góry w Marcinkowie istnieją zroby na hałdach, w których spotyka się nieobficie: galenę, piryt oraz naloty malachitu i azurytu.

Dla kopalni hematytu ,,Wilcza" w Stanisławowie i syderytu w Kierznie (ark. Chełmiec) zebrał R. Krajewski dalsze materiały kopalniane pozwalające odtworzyć ogólny obraz i charakter złóż. Zamierzonych tu kartograficznych prac nie podjęto z braku kwalifikowanych sił.

3. Rudy arsenu

W ramach współpracy ze Zjednoczeniem Przemysłu Nieorganicznego nadzór geologiczny nad robotami poszukiwawczymi P. I. G. sprawował Zb. Mossoczy, który opracowywał budowę złoża w Złotym Stoku. Studia genetyczne prowadził prof. A. Gaweł.

Wspólnie z Wydziałem Geofizyki ustalono program badań geofizycznych częściowo wykonanych.

Dr R. Krajewski przystąpił do opracowywania materiałów górniczych, dotyczących złoża arseno - pirytowego Starej Góry.

4. Rudy miedzi

Badania hydrogeologiczne związane z budową kop. w Lubichowie

Na terenie występowania cechsztyńskich rud miedzi w niecce grodzieckiej w okolicach Swin i Lubichowa kontynuował dr B. Krygowski badania hydrogeologiczne w związku z silnym zawodnieniem szybów kopalnianych.

Według badań zawodnienie to spowodowane jest silnym napływem wód z utworów plejstoceńskich i sprawa ta musi być wzięta pod uwagę przy rozpatrywaniu zagadnień odbudowy.

Tektonika niecki grodzieckiej

W roku 1947 Wydział podjął sprawę tektonicznej budowy niecki grodzieckiej. Jak wiadomo z wierceń, utwory cechsztynu rozbite są tu na szereg listew i brył, co komplikuje plany eksploatacji górniczej, z czym związane też są warunki wodne.

Dokonany wstępny przegląd odsłonięć nadkładu (wapień muszlowy i kreda) w Miłaszowie i Warcie Bolesławieckiej wskazał, że lokalna tektonika środkowej części niecki grodzieckiej jest bardzo skomplikowana. Istnieje tu cała sieć uskoków i mocnych, dość drobnych sfałdowań.

Całokształt zjawisk wskazuje na dużą niezależność tektoniczną poszczególnych pięter stratygraficznych — dr inż. R. Krajewski, mgr L. Watycha.

5. Magnezyty

Badania geologiczne złoża magnezytu w Grochowej i Braszowicach

Z dwu obszarów magnezytowych mniejszy i prostszy jest obszar Sobótki, większy i bardziej skomplikowany jest obszar Grochowej i Braszowic. Na tym ostatnim terenie zdjęcie geologiczne wykonał Zb. Mossoczy, a J. Czarnota, S. Wierzchowski i S. Śliwa sprofilowali w skali 1 : 1 000 kopalnie „Konstanty" i „Szczęść Boże". Kopalnię Sobótka profilował w skali 1 : 500 R. Osika. Prace te szły w kierunku oszacowania złóż.

Kopalnie „Konstanty" i „Szczęść Boże" mają na ogół żyły cienkie, niekiedy tylko 0,5 *m* grub. Trafiają się jednak także żyły dochodzące nawet do 4 *m*. Żyły te stanowią wypełnienie szczelin ciosowych, przy czym zwykle jeden kierunek ciosu dominuje grubością i zawartością.

Na kopalniach „Konstanty" i „Szczęść Boże" jest to kierunek ENE — WSW, na kopalni w Sobótce NE — SW. Nachylenia są strome, przeważnie ponad 50°, często zbliżone do pionu. Na kop. „Konstanty" i „Szczęść „Boże" długość żył po biegu wynosi 10 — 30 *m*, maksimum do 70 *m*. Na Sobótce w parze z większą grubością idzie też i większa długość, osiągająca nawet 150 — 250 *m*. Magnezyt wypełnia nawet drobne spękania w serpentynitach. Jednakże pewne tylko strefy zluźnień, w których szczeliny były obfitsze, szersze i o wyraźnej kierunkowości, odpowiadają dzisiejszym złożom w sensie przemysłowym. W głębokościach obecnie osiągniętych w kopalniach (45 — 60 *m* od powierzchni) nie stwierdzono zubożenia złoża. Oszacowanie złóż jest w toku.

Badania specjalne związane z terenem występowania serpentynitów

Prace w zakresie genezy serpentynitów i złóż z nimi związanych kontynuował prof. A. Gaweł.

W ciągu swych 3-krotnych wyjazdów w teren, łącznie 24 dni, prowadził badania:

a) na terenie okalającym od zachodu i południa kruszconośną serię Złotego Stoku i sjenitów kłodzkich;

b) w obszarze Sobótki w szczególności na terenie przyległym do tejże miejscowości oraz w paśmie Tąpadła, Jordanów, Nasłowice i na kopalni magnezytu;

c) w obszarze Ząbkowic, Dolnego Śląska, zwłaszcza na kopalni niklu w Szklarach i magnezytu w Grochowej. Wszędzie zebrano materiał dla badań petrograficzno-kruszcowych, które są w toku.

Prof. A. Gaweł wskazał możność wyzyskania pewnych odmian łupków chlorytowo-talkowych, jako namiastki surowca talkowego potrzebnego dla przemysłu gumowego. Odpowiednią próbkę dla zbadania przydatności łupków przesłano do Zjednoczenia Przemysłu Gumowego.

Już w r. 1945/46 wysunął Wydział Rud, jako jeden z postulatów, konieczność zdjęć magnetometrycznych w rejonie Ząbkowic. Prace te wykonano w roku sprawozdawczym. Badania te, z punktu widzenia Wydziału Rud, miały przede wszystkim określić zasięg serpentynitów pod przykryciem czwartorzędowym. Wydaje się bowiem, że powstanie złóż niklowych, jako związane z procesami typu laterytyzacji, odpowiada jakiejś starszej powierzchni wietrzeniowej, która mogła się zachować pod nadkładem plejstocenu. Nadto badania magnetyczne mogły określić rozmieszczenie skał intruzywnych w serpentynitach, z którymi możnaby wiązać genezę serpentynitów oraz chromitu i magnezytu.

Pomiary składowej pionowej magnetyzmu przeprowadzone w roku 1946/47 szczegółowo przez Wydział Geofizyki wyznaczają na badanym

odcinku dokładnie zasięg serpentynitów i ponadto stwierdziły obecność dużej lokalnej anomalii, której wyjaśnienie robotami górniczymi jest konieczne.

D. ODDZIAŁ GEOLOGII TECHNICZNEJ I HYDROGEOLOGII

Zastępca Naczelnika Wydziału — dr J. Gołąb

Działalność Oddziału w okresie sprawozdawczym rozwijała się głównie w kierunku praktycznym. Prace wykonane miały odpowiedzieć na zapytania wysunięte przez Przemysł, Urzędy Państwowe i częściowo Instytucje Samorządowe. Zagadnienia te były objęte programem prac na rok 1947, bądź też wypłynęły w trakcie wykonywania prac programowych i musiały być wykonane z powodu swego znaczenia dla życia gospodarczego Państwa.

W zakresie zagadnień związanych z rozwojem przemysłu wykonano następujące prace:

1) Badania hydrogeologiczne na obszarze Blachowni i Dzierżna, jako na terenach nowo projektowanej huty. Prace te, poza wstępnym zbadaniem terenu, objęły kontrolę 13 otworów badawczych wykonanych do głębokości około 20 *m*, przeprowadzone zostały pomiary poziomów wód gruntowych i temperatury. Nadto wykonano wstępne analizy granulometryczne. Szczegółowe wyniki badań w formie orzeczenia wstępnego złożono w Biurze Projektów Urządzeń Hutniczych w Zabrzu — dr J. Gołąb.

2) Orzeczenie w sprawie źródeł mineralnych na terenie Krościenka n/Dunajcem dla huty „Batory". Stwierdzono, że źródła mineralne (Stefan, Michalina i Maria) przy nowocześniejszym ujęciu i zabezpieczeniu mogłyby być bardziej wydajne, a przy głębszych odwiertach bardziej zmineralizowane. Dotyczy to również pozostających z nimi w związku hydrogeologicznym źródeł szczawnickich — dr J. Gołąb.

3) Badania stosunków hydrogeologicznych na kopalni „Piast" i Ziemowit". Silne dopływy wód na terenie kopalni związane są z następującymi elementami: a) ze strefami dyslokacyjnymi — zarówno pewne partie uskoków jak i partie przyuskokowe, b) ze strefami granicznymi zlepieńców i piaskowców, c) z pradolinami wypełnionymi materiałem lodowcowym, łączącymi się bezpośrednio ze strefami zlepieńcowatymi i dyslokacyjnymi.

Wody zawarte w utworach lodowcowych przez strefy dyslokacyjne złączone na obu kopalniach ze strefami o wysokiej zawartości procentowej zlepieńców przedostają się do kopalni. Orzeczenie przekazano C. Z. P. W. — dr J. Gołąb.

4) Orzeczenie w sprawie zaopatrzenia w wodę Elektrowni w Stalowej Woli. W celu uzyskania wody wykonano głębokie wiercenie. Ze względu na to, że otwór poszukiwawczy przewiercał prawie bezwodne iły krakowieckie, wstrzymano wiercenie, zalecając poszukiwanie wód w utworach czwartorzędowych, jako więcej wydajnych i bardziej odpowiednich — dr J. Gołąb.

5) Memoriał o stosunku Służby Geologicznej do zagadnień energetyki wodnej opracowano dla Państwowej Rady Energetycznej jako odpowiedź na rozpisaną ankietę programową — dr St. Sokołowski.

Dla Departamentu Dróg Wodnych Ministerstwa Komunikacji przeprowadzono badania, które miały określić warunki geologiczne realizacji zbiorników projektowanych na rzekach, śluz, nowych kanałów itp., a mianowicie:

6) Goczałkowice — zbiornik na Wiśle. W czasie badań terenowych wyznaczono 15 wierceń wzdłuż osi zapory. Według dotychczasowych wyników wierceń i zdjęć powierzchniowych dno i zbocza zbiornika zbudowane są z osadów plejstocenu (gliny, piaski i żwiry), które tworzą pokrywę do kilkunastometrowej grubości na iłach mioceńskich — dr J. Gołąb, dr A. Tokarski.

7) Tresna — zbiornik na Sole. W czasie badań stwierdzono, że projektowana oś zapory na terenie przysiółka Obłaziec, przecina w dnie doliny pod 8-metrową warstwą żwirów — warstwy istebniańskie (niemal czyste piaskowce) zapadające 40° ku S.

Oś II, w dolnej części Tresnej (o 0,5 *km* w dół rzeki), znajduje się w obrębie piaskowców godulskich przekładanych łupkami i zapadających 70° ku S. Oś ta wydaje się mieć lepsze warunki, ponieważ skały serii godulskiej są mniej przepuszczalne niż skały serii istebniańskiej — doc. dr H. Świdziński.

8) Dobczyce — zbiornik na Rabie. Badania geologiczne, rozpoczęte w roku 1946, były kontynuowane w okresie sprawozdawczym. Orzeczenie geologiczno - techniczne w opracowaniu — dr H. Świdziński, dr J. Burtanówna.

9) Czorsztyn — zbiornik na Dunajcu. Prace terenowe, rozpoczęte w roku 1946, ograniczyły się w roku sprawozdawczym do pobieżnych badań wzdłuż trasy projektowanej sztolni Czorsztyn — Kłodne i wyznaczenia dla niej otworów badawczych. Równocześnie opracowano na podstawie dzienników wiertniczych wyniki 20 wierceń i innych robót górniczych wykonanych w roku 1935 — dr St. Sokołowski.

10) Jazowsko — zbiornik na Dunajcu. Prace w okresie sprawozdawczym były kontynuowaniem badań przeprowadzonych w roku 1946. Po przeprowadzeniu wizytacji robót technicznych postanowiono sztolnię badawczą zakończyć na 60 *m* długości. Wykonane zostało

zdjęcie geologiczne lewego zbocza doliny w skali 1 : 500, zdjęcia szurfów i sztolni i opracowanie wyników wierceń. Orzeczenie w toku opracowania — mgr K. Guzik.

11) Czchów — zbiornik na Dunajcu. Przeprowadzono wizytację warunków geologicznych budowy prawego skrzydła zapory i wyznaczono miejsca wierceń badawczych — dr H. Świdziński.

12) Dynów — zbiornik na Sanie. Na podstawie materiałów publikowanych i rękopiśmiennych, znajdujących się w archiwum P. I. G., opracowane zostało orzeczenie wstępne. Zapora zaprojektowana jest w dwu położeniach — pod Dynowem i w Niewistce. W obu przypadkach opiera się ona na kredowych warstwach łupkowo-piaszczystych. Ułożenie warstw, poprzeczne w stosunku do osi doliny, jest korzystne dla budowy zapory. Istnieją wszakże i ujemne strony, które należy dokładnie zbadać. Wobec dużego projektowanego spiętrzenia wody (30 — 40 *m*), ujemną stronę stanowi obecność łatwo uplastyczniających się wkładek ilastych oraz wtórne pofałdowania mogące spowodować powstanie osuwisk — dr H. Świdziński.

13) Brzegi — zbiornik na Nidzie. W nawiązaniu do prac z roku 1946 dokonano wizytacji i opisu 15 wierceń na osiach III i II c. Charakterystyczną cechą terenu jest gruba na ok. 20 *m* pokrywa utworów czwartorzędowych w dnie doliny, spoczywających na podłożu jurajskim, względnie kredowym. Obfity materiał, jaki dały wiercenia, wymaga szczegółowego opracowania. Konieczne jest szczegółowe zdjęcie geologiczne terenu objętego różnymi wariantami projektowanej zapory — dr H. Świdziński.

14) Popowo — zbiornik na Wiśle między Zawichostem a Puławami. Na wstępie prac wykonany został ogólny opis budowy geologicznej, a następnie zdjęcie geologiczne w skali 1 : 25 000 otoczenia projektowanego zbiornika na obszarze 70 km^2, nadto wykonana została mapa poziomów wód gruntowych na obszarze 150 km^2, obejmująca dolinę od wsi Maruszów na S i Wałowice na N. Teren zbudowany jest z marglistych utworów kredowych pokrytych osadami czwartorzędowymi. Najważniejszym wynikiem praktycznym jest stwierdzenie znacznej przesiąkliwości skał kredowych, z których zbudowane są zbocza doliny — dr Wł. Pożaryski.

15) Kanał Warta — Gopło. Opracowany został obfity materiał nadesłany przez Kierownictwo Budowy Kanału (setki płytkich wierceń do 20 *m*) orientujący w zarysie o budowie geologicznej. Na tej podstawie wydane zostało orzeczenie w sprawie śluzy w Koszewie — wicedyrektor dr E. Rühle i dr J. Gołąb.

16) **Stosunki hydrogeologiczne doliny Odry.**

a) W związku z zamierzoną kanalizacją Odry poniżej Wrocławia opracowano informacje wstępne o materiałach do geologii tegoż odcinka rzeki — dr St. Sokołowski.

b) Rozpoczęto również zbieranie materiałów odnoszących się do warunków hydrogeologicznych przepływu wód w Odrze, z okolic peryferycznych — północnych i zachodnich — dr J. Gołąb.

c) Opracowano „Zarys stosunków hydrogeologicznych doliny Odry między Raciborzem a Głogowem" — dr J. Gołąb.

17) Badania hydrogeologiczne na śluzach Kanału Augustowskiego koło Pniewa i Sosnowa dla Departamentu Dróg Wodnych. Na terenie śluzy Sosnów wyznaczono strefy zagrożone większym dopływem wód gruntowych stanowiących przeszkodę przy pracach nad komorami śluzowymi — dr J. Gołąb.

18) Orzeczenie w sprawie przepustu kolejowego w Odolanach pod Warszawą. Na podstawie materiałów topograficznych i prób z wykonanych wierceń wydano orzeczenie, że budowa przepustu jest możliwa. Przepust winien być wykonany w formie dylatowanego kesonu, ze względu na nierówne osiadanie budowli, możliwie wodoszczelnie, gdyż wkop przetnie silnie zawodnione piaski, które przez szczeliny w kesonie mogłyby się dostać do przepustu w formie kurzawki — mgr K. Guzik.

19) Orzeczenie w stosunkach na kop. „Kościuszko" w Jaworznie dla Krakowskiego Zjedn. Węglowego. Z Ministerstwem Odbudowy współpracowano głównie przez Regionalną Dyrekcję Planowania Przestrzennego w Krakowie — dr J. Gołąb.

20) Udzielono szeregu informacji odnoszących się do zagadnień geologicznych województw: krakowskiego i rzeszowskiego — dr St. Sokołowski przy współudziale dr H. Świdzińskiego.

21) W konferencji poświęconej sprawie zaopatrzenia w wodę strefy uzdrowiskowej Skalnego Podhala uczestniczył dr J. Gołąb, zwracając uwagę na trudności techniczne w wykonaniu zapory w okolicy Witowa na Czarnym Dunajcu i możliwości tymczasowego wyzyskania źródeł na Butorowie i Palenicy w pasmie gubałowskim.

22) W konferencji, zwołanej z inicjatywy Ministerstwa Odbudowy, a poświęconej sprawie opracowania mapy hydrogeologicznej Polski, uczestniczył dr J. Gołąb.

23) Opracowano przyczyny zaburzeń produkcji otworów Zuber I i II dla Ministerstwa Zdrowia Zarządu Zdrojowego w Krynicy. Na podstawie badań na miejscu wydano opinię i udzielono wskazówek co do wyboru środków zaradczych — dr H. Świdziński.

24) Badania hydrogeologiczne w związku z projektem wodociągu dla Szczawnicy i Krościenka wykonano dla Komisji Zdrojowej w Szczawnicy.

Po przeprowadzeniu badań terenowych, mających na celu stwierdzenie możliwości pobierania wód tarasowych Dunajca, zaprojektowano wykonanie 9 nowych otworów wiertniczych do gł. maks. 15 *m*, które w pierwszych pompowaniach wykazały 3 — 6 $m^3/godz$. wydajności. Okazało się przy tym, że otwory założone na obszarach mających w podłożu czwartorzędu wapienie malmo-neokomu dają większe widoki na uzyskanie przefiltrowanej wody dunajcowej dla celów wodociągowych. Wykonana została mapa wód gruntowych na terenie „Krasu" koło Szczawnicy — dr J. Gołąb.

25) Warunki geologiczne budowy zbiornika przemysłowego na potoku Chechło opracowano dla Zarządu Miejskiego w Trzebini — dr H. Świdziński.

E. ODDZIAŁ CYNKU, OŁOWIU, METALI LEKKICH I SUROWCÓW NIEMETALICZNYCH

Kierownik Oddziału — inż. Wł. Bobrowski

W związku ze zgłaszanymi potrzebami i zainteresowaniami Oddział współpracował z:

Ministerstwem Komunikacji — w zakresie surowców skalnych,
Zjednoczeniem Przemysłu Metali Nieżelaznych — w zakresie rud cynkowo-ołowianych,
„ „ Materiałów Ogniotrwałych — w zakresie materiałów ogniotrwałych,
Centralnym Zarządem Przemysłu Mineralnego — w zakresie surowców ceramicznych i budowlanych,
Lubelskim Urzędem Wojewódzkim — w zakresie rejestracji złóż surowców,
Radą Techniczną Przemysłu Ceramicznego — w zakresie materiałów ogniotrwałych.

W roku sprawozdawczym wykonano następujące prace:

1. Inwentaryzacja i szacowanie zasobów rud cynku i ołowiu

a) Niecka bytomska

Prace objęły większą część niecki bytomskiej. Zgromadzono szereg bezpośrednich danych pozwalających na zorientowanie się w zasobach i warunkach złożowych. W świetle zebranych materiałów można przyjąć że po wyczerpaniu obecnie eksploatowanych złóż, w pierwszym rzędzie w grę będzie wchodzić wschodnia część niecki bytomskiej.

b) Rejon olkuski

Ocena zasobów złóż oparta na danych dotychczas nie uwzględnianych wypadła dodatnio, potwierdzając wstępną ocenę P. I. G. z r. 1945/46, przemawiając za rozbudową kopalń tego rejonu — inż. Wł. Bobrowski.

2. Rejestracja kamieniołomów dolnośląskich

Celem zestawienia danych odnoszących się do materiałów skalnych, rozpoczęto zbieranie danych dla dolnośląskiego ośrodka przemysłu kamieniarskiego. W wyniku tych prac zebrano dane dla 245 złóż różnych typów skał — inż. J. Samójłło.

3. Współpraca z Lubelskim Urzędem Wojewódzkim

Odnosiła się ona do rejestracji surowców i objęła ustalenie planu oraz wytycznych pracy.

4. Badanie surowców do wyrobu cementu

W związku z potrzebami Zjedn. Fabryk Cementu przeprowadzono przeglądowe badania margli kredowych na północnym zboczu Gór Świętokrzyskich pod kątem ich przydatności dla przemysłu cementowego. Mimo pomyślnych wyników analiz okazało się, że złoża tych okolic nie mogą być brane pod uwagę, ze względu na niekorzystne położenie komunikacyjne i że zatem badania należy kontynuować na innych terenach — dr Wł. Pożaryski.

5. Badania w pow. pińczowskim, stopnickim, miechowskim i raciborskim

Objęły one zebranie danych dotyczących warunków złożowych — inż. R. Nielubowicz.

6. Surowce ceramiczne

Przeprowadzone zostały prace dla zorientowania się w zasadach i warunkach złożowych glin ogniotrwałych w rejonie Jaroszowej Ruskiej i Zabłocia.

Z uwagi na zainteresowanie Zjedn. Przemysłu Materiałów Ogniotrwałych przeprowadzone zostały prace mające na celu zbadanie (przy pomocy wierceń) i ustalenie zasobów, charakteru oraz warunków eksploatacji kwarcytów w rejonie Bolesławca — T. Gałkiewicz pod kierunkiem inż. Wł. Bobrowskiego.

7. Organizacja Pracowni

Opóźniająca się odbudowa lokalu uniemożliwiła pełne zorganizowanie Pracowni, zmuszając do korzystania z urządzeń innych zakładów.

W IV kwartale 47 r., po zakończeniu odbudowy gmachu, rozpoczęto montowanie urządzeń. Zebrana podówczas aparatura po nieznacznych uzupełnieniach umożliwi w najbliższym czasie pełny rozwój prac.

F. WYDZIAŁ GEOFIZYKI STOSOWANEJ

p. o. Naczelnika Wydziału — dr T. Olczak

Prace wykonane w roku 1947 pozostawały w ścisłej łączności z pionierskimi pracami poszukiwawczymi, jak też ze szczegółowymi badaniami w zakresie znanych złóż surowców.

1. Badania grawimetryczne

Po przeprowadzeniu wstępnych studiów nad zakupionym grawimetrem Nörgaard'a przystąpiono 12.IV.47 r. do badań nad rozkładem siły ciężkości, poczynając od rejonu Łodzi, poprzez południowy odcinek struktury grawimetrycznej kłodawskiej (okolice Ozorkowa — Łęczycy) po jej partię środkową na południe od Kłodawy.

Zbadana została szczegółowo również depresyjna struktura grawimetryczna Rogoźna odkryta przez inż. St. Pawłowskiego w r. 1939.

Od początku czerwca dalsze pomiary grawimetryczne kontynuowano pod kierownictwem inż. J. Skorupy. Wykonano szczegółowe zdjęcie odcinka struktury kłodawskiej między Grabowem a Kłodawą.

Grupa grawimetryczna P. I. G. pracowała w kontakcie z grupą grawimetryczną „Poszukiwań Naftowych" opracowującą północną część struktury kłodawskiej, również zaopatrzoną w grawimetr Nörgaard'a — kierownik grupy inż. St. Pawłowski.

2. Badania sejsmiczne

Po montażu nowo zakupionej w Sztokholmie 6-cio kanałowej aparatury refrakcyjnej na specjalnym samochodzie instrumentowym przeprowadzono wstępne badania (13, 15.VI.47 r.) na kopalni węgla w Rydułtowych pod Rybnikiem. Na życzenie Instytutu Naukowo - Badawczego Przemysłu Węglowego podjęto próbę wyznaczenia szybkości rozchodzenia się fal sprężystych w górotworze, w warunkach odbudowy. Próby wykazały trudność problemu, niemniej jednak zachęcają do dalszych w tym kierunku badań.

Właściwe prace terenowe rozpoczęto w sierpniu 1947 r.; obiektem, na którym przeprowadzono pierwsze szczegółowe badania był wysad solny w Górze pod Inowrocławiem, co do którego uzyskano przy pomocy metody sejsmicznej nowe dane dotyczące zarówno poziomej rozciągłości górnej partii masy solnej, jak i szczegółów profilu pionowego. Dalszym obiektem badań był rejon Kcyni. Badania przeprowadzone na S od miasta ujawniły w podłożu fakt istnienia mas wgłębnych charakteryzujących się wysoką szybkością fal sejsmicznych — kierownik grupy inż. J. Poborski.

3. Badania magnetyczne

a) Grupa Dolnośląska

Kierownik — doc. dr H. Orkisz przy współudziale inż. J. Skorupy i inż. L. Romana.

Przeprowadzone zostały badania:

a. w rejonie kop. i złóż niklu w Szklarach,
b. „ „ występowania skał serpentynitowych pod Grochową,
c. „ „ złóż arsenopirytowych pod Złotym Stokiem.

Prace wymienione pod a i b zostały zakończone; przy tym w rejonie Grochowej natrafiono na strefę niezmiernie silnych anomalii magnetycznych osiągających miejscami po kilkanaście tysięcy γ.

W związku z koniecznością uzyskania tła dla obu rejonów wykonano zdjęcie regionalne obejmujące obszar arkuszy 1 : 25 000: Ząbkowice Śląskie, Zagórze i Lutyrów.

W rejonie Złotego Stoku inż. L. Roman wykonał wstępne orientacyjne pomiary składowej pionowej na terenach tamtejszego złoża arsenopirytu — kierownik doc. dr H. Orkisz przy współudziale inż. J. Skorupy i inż. L. Romana.

b) Grupa Kujawska

Kontynuowano prace nad regionalnym zdjęciem inklinacji magnetycznej. Pomiarami objęto obszar arkuszy 1 : 100 000: Mszczonów, Łowicz, Kutno, Łęczyca i Łódź. Nadto wykonano liczne pomiary wzdłuż profilu Ciechanów — Myszyniec — Pisz, które ujawniły szereg anomalii w terenie dotychczas pod względem magnetycznym nie badanym — kierownik inż. J. Skorupa.

Plon pomiarów terenowych przedstawia się ilościowo następująco:

Grupa Grawimetryczna	573	punktów pomiarowych
Dolnośląska Gr. Magnetyczna		
pomiary składowej pionowej	3411	„ „
pomiary inklinacji	269	„ „
Kujawska Grupa Magnetyczna	108	„ „
Grupa Sejsmiczna	19,2	*km* profilu.

4. Stacja Geofizyczna w Raciborzu

Podjęte w roku 1946 prace przy naprawie sejsmografów Mainki doprowadzono w roku sprawozdawczym do końca. Od początku października Stacja rozpoczęła normalne funkcjonowanie.

5. Wyznaczenia ciężarów gatunkowych objętościowych skał polskich

W roku sprawozdawczym wykonano ponad 500 wyznaczeń ciężarów gatunkowych objętościowych skał karbońskich, posługując się do tego celu rdzeniami wierceń Morzejów I, Ziemowit — mgr St. Kozioł.

G. WYDZIAŁ GEOLOGII REGIONALNEJ

p. o. Naczelnika Wydziału — doc. dr H. Świdziński

1. Prace naukowe związane z zagadnieniami praktycznymi

a) Zdjęcia geologiczne okolic Cieklina

W związku z zainteresowaniami Przemysłu Naftowego, dr A. Tokarski zajął się problemem roponośności warstw krośnieńskich w okolicy Cieklina wykonując szczegółowe zdjęcie w skali 1:10 000. Praca ta jest dalszym ciągiem opracowywanego poprzednio zagadnienia płytkich złóż ropy naftowej w rejonie Iwonicz — Żmigród — Folusz — Jasło.

W obrębie warstw krośnieńskich znane są mianowicie wycieki ropne, które spowodowały w latach 1924/25 wykonanie szybu Alma do głębokości 900 *m* (bez rezultatu). Nowe wiercenie wyznaczone przez geologa Przem. Naftowego J. Hempla i dr A. Tokarskiego znajduje się w odległości 400 *m* na SW od kościoła w Cieklinie i ma za zadanie osiągnięcie ewentualnego horyzontu ropnego w obrębie warstw dolnokrośnieńskich.

b) Złoża ropy w Szymbarku koło Gorlic

Zagadnienie to, opracowane przed wojną, jako jedno z cyklu prac o złożach ropy w płaszczowinie magurskiej, podjął na nowo dr H. Świdziński. Wykonano zdjęcie uzupełniające w skali 1:12 500 we wschodniej części Szymbarku i na terenie Siar i Rychwałdu.

c) Harklowa

Problem „węzła harklowskiego“ gdzie pod przykryciem występu płaszczowiny magurskiej zbiegają się końce fałdów roponośnych był opracowywany jako zagadnienie wiążące się z Cieklinem — dr A. Tokarski.

d) Okna żywieckie

Dalsze badania nad tektonicznymi oknami żywieckimi przeprowadzał dr A. Tokarski w okolicy Lipowej, wykonując zdjęcie w skali 1:10 000. Głębokie wiercenie w Radziechowych (do 1500 *m*) nie przebiło pstrych łupków, a problem naftowy okien nie został rozwiązany. Wiercenie to zostało w zasadzie założone w oparciu o zdjęcie dr A. Tokarskiego, lecz usytuowane według tego ostatniego w stojącym skrzydle. Nowe wiercenia, zdaniem dr Tokarskiego, należałoby założyć bardziej na zachodzie. Sprawa ta wymaga jednak jeszcze rozpatrzenia generalnego, ponieważ tektonika „okien żywieckich" nie wydaje się być tak prosta.

e) Złoże gazowe w Szalowej

Na zaproszenie Okr. Urz. Górniczego w Krośnie dr H. Świdziński przeprowadził wizytację wierceń w Szalowej i opracował orzeczenie na podstawie swych dawniejszych materiałów o charakterze złoża gazowego.

Nowe odwiercone trzy szyby potwierdziły przypuszczenie referenta, że gaz pochodzi z piaskowców ciężkowickich, spod płaszczowiny magurskiej.

f) Budowa geologiczna Przedgórza w okolicy Bochni

Dla celów naftowo-solnych została zestawiona przez dr T. Kucińskiego mapa w skali 1:25 000 oraz profile na podstawie prac opublikowanych, częściowo materiałów rękopiśmiennych i własnych obserwacji.

g) Badania geologiczne w okolicy Buska Zdroju

Celem bliższego wyjaśnienia budowy geologicznej wysadów jurajskich okolic Buska, rozpoczęto szczegółowe zdjęcie obszaru między Buskiem a Klikowem przy udziale płytkich wierceń i szybików. Praca będzie kontynuowana w roku 1948 — mgr W. Jurkiewicz.

h) Badania geologiczne pod Kraśnikiem

W związku z odkryciem węgla brunatnego w Trzydniku pod Kraśnikiem wykonane zostało zdjęcie geologiczne, celem wyjaśnienia sytuacji geologicznej złoża. Dla wyjaśnienia charakteru złoża wykonano kilka płytkich wierceń i roboty szybikowe, które wskazują, że pokłady mioceńskiego węgla brunatnego wypełniają jedno lub więcej płytkich zagłębień w podłożu kredowym — M. Brzezińska pod kierunkiem dyr. J. Czarnockiego.

2. Prace problemowe

a) Opracowanie struktury wału kujawskiego

W związku z aktualnymi pracami poszukiwawczymi przystąpiono do opracowywania struktury wału kujawskiego pod kątem widzenia jego podtrzeciorzędowej struktury i możliwości surowcowych.

b) Zagadnienie surowcowych możliwości zapadliska podkarpackiego

Z tego samego względu przystąpiono do zestawienia danych odnośnych budowy podłoża zapadliska podkarpackiego—dr H. Świdziński.

c) Problemy gazowe Karpat Zachodnich i ich przedpola

W porozumieniu z Wydziałem Nafty, Gazu i Soli i Poszukiwaniami Naftowymi przystąpiono do zestawienia materiałów z terenu brzegu Karpat Zachodnich i ich przedpola śląskiego wiążących się z tym zagadnieniem — dr T. Kuciński.

d) Łupki bitumiczne

Z uwagi na zainteresowanie Min. Przemysłu i Handlu oraz Min. Odbudowy tym tematem, ze względu na możliwości przeróbki łupków, opracowano orzeczenie wstępne z uwzględnieniem przypuszczalnych zasobów łupków na terenie Karpat. Szereg punktów, które mogą wchodzić w rachubę, jako obiekty do próbnych badań zostało zwiedzonych wspólnie z delegatem Min. Odbudowy prof. dr S. Z. Różyckim — dr H. Świdziński.

3. Prace teoretyczne

A) Zagadnienia stratygraficzne i pokrewne

a) Badania w związku z opracowywaniem stratygrafii Karpat przeprowadzano na obszarze arkuszy mapy 1 : 100 000 Żywiec, Nowy Sącz, Szczawnica, Krynica, Wadowice, które pozwoliły na zgromadzenie bogatej fauny dużych otwornic — prof. F. Bieda.

b) Opracowanie fauny tortońskiej z otworów wiertniczych w Dębowcu — K. Kowalewski.

c) Badania skał prakarpackich we fliszu kontynuowano na obszarze arkusza Wadowice — T. Wieser.

d) Opracowywanie budowy geologicznej okolic Ostrzeszowa było prowadzone w wąskim zakresie — dr J. Gołąb.

B) Prace kartograficzne

a) Mapa przeglądowa Karpat 1:200 000

W związku z opracowywaniem tej mapy wykonano dodatkowe zdjęcie w okolicach Przybówki celem uzupełnienia luk w materiałach — dr A. Tokarski.

b) Zdjęcia specjalne Tatr

Na terenie Tatr Wysokich kontynuowano pod kierownictwem dr St. Sokołowskiego szczegółowe zdjęcia. Prace te mające na celu rozwikłanie budowy krystalicznego jądra Tatr, koncentrowały się w rejonie Morskiego Oka, Doliny Pięciu Stawów i Hali Gąsienicowej. W pracach wzięli udział — mgr K. Guzik, mgr A. Michalik, mgr L. Watycha.

c) Zdjęcie szczegółowe dla mapy 1:100 000

Ark. Zakopane	Na obszarze arkusza kontynuowano zdjęcie geologiczne fliszu podhalańskiego na W od Białego Dunajca — dr J. Gołąb.
„ Biała Góra	Kontynuowano zdjęcie geologiczne w okolicy Grzechyni koło Makowa, stwierdzając obecność przewróconego siodła z warstwami inoceramowymi w jądrze — prof. dr M. Książkiewicz.
„ Pilzno	Wykonano reambulację zdjęcia w południowo-zachodniej ćwiartce arkusza — prof. dr F. Bieda.
„ Wieliczka	Skartowano szczegółowo strefę wysadów okiennych południowej części arkusza — dr J. Burtanówna.
„ Wadowice	Wykonano zdjęcie uzupełniające w okolicy Wadowic, Woźnik i Benczyna — prof. dr M. Książkiewicz.
„ Miechów	Skartowano zachodnią część arkusza na zachód od szosy Kielce — Kraków, z wyjątkiem naroża południowo - zachodniego zdjętego dawniej przez prof. S. Z. Różyckiego. Arkusz jest ukończony do publikacji — dr W. Krach.

Ark.	Działoszyce	Skartowano obszar w północno-wschodniej części arkusza — mgr W. Jurkiewicz.
„	Kępno i Syców	Zdjęcie pogranicznej części arkuszy — mgr E. Klimczak pod kierunkiem dr J. Gołąba.
„	Ciechocinek	Zdjęcie wykonano w NW części arkusza głównie na terenie pól wydmowych z przyległą krawędzią plateau czwartorzędowego— mgr W. Mrózek.
„	Toruń	Skartowano południową część arkusza po obu stronach Wisły — dr W. Okołowicz i mgr L. Mrózek.

d) Zdjęcia dla przeglądowej mapy Polski 1:300 000 (pod ogólnym kierownictwem dr E. Rühlego)

Mapy wydrukowane i złożone do druku p. str. 49.

Zdjęcia terenowe przeprowadzono w obrębie następujących arkuszy:

Ark.	Poznań	Wydanie A. Ukończono zdjęcia terenowe i przystąpiono do ostatecznego opracowania — doc. dr B. Krygowski, mgr St. Majdanowski, mgr St. Konieczny, T. Bartkowski, A. Kowalska, Zb. Kozłowski.
„	Toruń	Wydanie A. Ukończono zdjęcia terenowe i przystąpiono do zestawienia materiałów — prof. dr R. Galon, dr. W. Okołowicz mgr Wł. Mrózek, mgr L. Roszkówna, J. Pacowska, W. Tyboński, K. Sikorski.
„	Łomża	Wydanie A. Przeprowadzono uzupełniające zdjęcia terenowe we wschodniej części arkusza. Arkusz w opracowaniu ostatecznym — St. Zwierz.
„	Warszawa	Wydanie A. Wykonano zdjęcia we wschodniej części arkusza — dalsze prace i zakończenie w r. 1948 — prof. dr S. Z. Różycki, mgr St. Zwierz.
„	Płock	Wydanie A. Wykonano zdjęcia południowej części arkusza — zakończenie prac w r. 1948 — mgr J. Łyczewska.
„	Płock	Wydanie B. Przystąpiono do opracowania.
„	Kraków	Wydanie A. Wykonano zdjęcia uzupełniające w okolicy Lublińca — dr J. Premik.

„ N o w y S ą c z Wydanie A. Dalsze zdjęcia prowadzone w okolicy N. Sącza — dr J. B u r t a n ó w n a, mgr L. W a t y c h a i Bochni — dr K. C i s z e w s k a oraz na brzegu Karpat koło Tarnowa i Pilzna — dr T. K u c i ń s k i. Przewidywane ukończenie prac w roku 1948.

4. O b s ł u g a w i e r c e ń p o s z u k i w a w c z y c h

Geologowie Wydziału dokonali w roku sprawozdawczym wizytacji szeregu otworów, opisując próbki i ustalając schematy profilów geologicznych. W szczególności opisano wiercenia: Folusz i Radziechowy na terenie Karpat — dr A. T o k a r s k i, oraz Izbica — Kłodawa 1, Kłodawa 2, Busko, Solec, Wojsław 1 (od 695 — 1174 *m*), Kocowa, Zborówek — dr H. Ś w i d z i ń s k i.

5. P r a c e d l a i n n y c h W y d z i a ł ó w

Wydział Geologii Regionalnej przeprowadził siłami swych geologów szereg prac dla innych Wydziałów, w szczególności:

a) Zdjęcia na Dol. Śląsku dla Wydz. Rud — mgr L. W a t y c h a,

b) zdjęcia k. Starachowic dla Wydz. Rud — mgr Wł. K a r a s z e w s k i,

c) zdjęcia na ark. Olkusz dla Wydz. Węgli — dr A. T o k a r s k i,

d) wizytację i przegląd prób na terenie projektowanych zbiorników wodnych w Brzegach, Dobczycach i Tresnej dla Oddziału Geologii Technicznej — dr H. Ś w i d z i ń s k i

Do archiwum P. I. G. oddano w okresie sprawozdawczym 33 sprawozdania, orzeczenia i opracowania, w przeważnej części z mapami i profilami.

H. PRACOWNIA CHEMICZNA

Kierownik Pracowni — dr A. R ó ż y c k i

Rozwój prac Pracowni w okresie sprawozdawczym zależny był od warunków lokalnych.

Przedłużająca się odbudowa lokalu Pracowni wpłynęła na charakter pracy. Z konieczności więc program prac w ciągu trzech pierwszych kwartałów objął:

1) Prace organizacyjne i zaopatrzeniowe:

a) Doprowadzono do stanu używalności aparaty i przyrządy laboratoryjne ocalałe z pożogi Instytutu w czasie Powstania Warszawskiego. Mimo znacznych uszkodzeń, posiadały one dużą wartość z uwagi na wielkie trudności nabycia nowych

aparatów; wartość ich wzrosła po kompletnym ich odnowieniu, stanowią więc one poważną pozycję w wyposażeniu Pracowni, chociaż jest to tylko część wyposażenia kompletowanego od początku istnienia P. I. G.;

b) Opracowano rozplanowanie urządzeń laboratoryjnych (uprzednio już zamówionych), które w miarę postępu odbudowy rozpoczęto montować. Kompletne wykończenie Pracowni wraz z montażem osiągnięto w trzecim kwartale roku sprawozdawczego;

c) Równocześnie z poprzednio wymienionymi pracami postępowało kompletowanie brakującego sprzętu (szkła laboratoryjne, porcelana, najpotrzebniejsze przyrządy i odczynniki)

d) Opracowywanie i kompletowanie kartoteki analiz wykonanych tak w P. I. G., jak w innych instytucjach, prowadzono równolegle z pracami poprzednio omówionymi.

2) Po zakończeniu odbudowy Pracowni z początkiem IV kwartału ub. r. przystąpiono do normalnej pracy.

Pierwszym tematem, związanym z pionierskimi pracami poszukiwawczymi na Kujawach, było opracowanie analityczne prób soli nawierconej w Kłodawie z uwagi na stwierdzoną w próbach obecność soli potasowych. Wykonano 70 oznaczeń ilościowych.

Dalsze opracowywanie w toku.

I. ARCHIWUM WIERCEŃ

Kierownik Archiwum — mgr J. Łyczewska

W r. 1947 wykonano następujące prace:

1. Porządkowanie zbiorów wiertniczych sprzed 1939 r.

Ocalałe w piwnicach P. I. G. skrzynie z próbami wierceń wykonanych przed 1939 r. zostały rozsegregowane i uporządkowane.

Zidentyfikowano około 900 skrzyń z próbami. Jako materiał bezwartościowy uznano próby z około 500 skrzyń ze względu na przemieszanie i brak jakichkolwiek zapisów co do lokalizacji i głębokości.

2. Gromadzenie rejestrów wiertniczych i materiałów wiertniczych

Główny nacisk położono na gromadzenie rejestrów wiertniczych, przepisywanie ich na znormalizowane blankiety w trzech egzemplarzach, segregowanie w kartotece, ułożonej arkuszami mapy w podziałce —

1 : 100 000. Ilość rejestrów wiertniczych dla poszczególnych arkuszy mapy w podziałce 1 : 300 000 wynosi:

arkusz	Białystok	66	wierceń
„	Bydgoszcz	185	„
„	Biała Podlaska . .	153	„
„	Gdańsk	365	„
„	Kielce	359	„
„	Kraków	359	„
„	Lublin	135	„
„	Łomża	57	„
„	Łódź	616	„
„	Płock	661	„
„	Poznań	380	„
„	Radom	1034	„
„	Słupsk	214	„
„	Toruń	568	„
„	Warszawa	572	„
„	Wrocław	82	„
„	Zamość	57	„
arkusze	pozostałe	1668	„
	Razem	7551	wierceń

Zgromadzono 257 skrzyń z wierceń obecnie prowadzonych.

3. Opracowywanie wierceń

Przystąpiono do opracowywania wierceń w obrębie poszczególnych arkuszy mapy 1 : 300 000.

W opracowaniu znajdują się wiercenia z następujących arkuszy:

Radom — dr E. Rühle
Płock — mgr J. Łyczewska
Warszawa — mgr St. Zwierz
Poznań — doc. dr B. Krygowski
m. Warszawa — mgr J. Łyczewska.

J. ODDZIAŁ WIERTNICTWA PIONIERSKIEGO

Kierownik Oddziału — mgr Wł. Karaszewski, pod ogólnym kierownictwem dyr. J. Czarnockiego.

Z uwagi na szeroko zakrojoną akcję pionierskich wierceń poszukiwawczych powołany został z inicjatywy dyr. J. Czarnockiego we wrześniu 1947 r. specjalny Oddział Wiertnictwa Pionierskiego przeznaczony

dla naukowej kontroli wierceń, obsługi technicznej mającej na celu przygotowanie materiałów do opracowań naukowych i utrzymania łączności między P. I. G. a odnośnymi przemysłami w zakresie wiertniczych prac poszukiwawczych.

Prace objęły przede wszystkim:

1) Organizację pracowni wierceń pionierskich;

2) Prowadzenie kontroli wierceń;

3) Utrzymywanie łączności między P. I. G. a „Poszukiwaniami Naftowymi" w zakresie wierceń poszukiwawczych;

4) Przystąpienie do przygotowania materiałów z wierceń poszukiwawczych, a przede wszystkim z otworu wiertniczego Kłodawa 1 oraz częściowo z otworów: Wojsław, Busko 1, Solec, Kocowa i Zborówek.

K. ODDZIAŁ TECHNICZNY

Kierownik Oddziału — inż. J. J. Zieliński

Prace Oddziału obejmowały:

a) kompletowanie, przygotowanie i usprawnienie urządzeń wiertniczych,

b) techniczne kierownictwo i obsługa wierceń programowych P.I.G.

Wyposażenie w aparaturę wiertniczą obejmuje:

1 aparat udarowo-obrotowy Trauzel do 500 *m* gł.

5 aparatów obrotowych Craelius do 350 — 500 *m* gł.

1 aparat udarowo-obrotowy Trauzel do 500 *m* gł.

Część sprzętu została w okresie sprawozdawczym poddana generalnemu remontowi.

Dla uniezależnienia się od prywatnych warsztatów zorganizowany został z końcem roku sprawozdawczego własny warsztat przy magazynach w Tenczynku, który będzie wykonywał wszelkie prace remontowe we własnym zakresie.

W okresie sprawozdawczym Oddział zajmował się obsługą techniczną następujących wierceń:

Iwanowice Wielkie	zakończ.	26. III.47	głęb.	243,6 *m*	uwierc.	103,6 *m*
Bostów 3	„	1.VII.47	„	194,0 „	„	138,0 „
Bostów 4	w ruchu		„	221,6 „	„	221,6 „
Izbica Kujawska	zakończ.	20.VII.47	„	319,6 „	„	245,9 „
Zagłoba 1	w ruchu		„	231,5 „	„	231,5 „
Korytków	w montażu					
						940,0 *m*.

L. MUZEUM

Kustosz — dr M. Żelichowska

W okresie sprawozdawczym prace Muzeum obejmowały głównie prace organizacyjne w zakresie: porządkowania zbiorów, przygotowania materiałów do kolekcji wystawowej, opracowania i wystawienia kolekcji surowcowej.

Prace organizacyjne rozpoczęły się w następujących etapach:

1) Uporządkowanie zbiorów przedwojennych, przechowywanych w piwnicach;

2) Wyselekcjowanie okazów typowych do ilustrowania planowanych zagadnień surowcowych. Odpowiednio dobrane kolekcje obejmujące wszystkie surowce Polski zostały wystawione w hallu;

3) Opracowanie i wykonywanie tekstów objaśniających, map, kartek do okazów jest w toku.
Równocześnie w sali zachodniej zgromadzono materiał do kolekcji stratygraficznej, wykazujący jednak jeszcze duże luki;

4) Zainicjowana z początkiem roku 1947 na szerszą skalę akcja gromadzenia materiałów za pośrednictwem geologów P. I. G., współpracowników tymczasowych i Instytucji współpracujących z P. I. G., bądź własnych wycieczek, przyniosła piękne wyniki. Otrzymano bogate materiały surowcowe, jak i stratygraficzne, tak od osób prywatnych, jak i Zjednoczeń i Zakładów Przemysłowych. Nadesłane zbiory przyczyniły się poważnie do skompletowania zbiorów ilustrujących poszczególne zagadnienia surowcowe, bądź stratygraficzne. Zbiory stratygraficzne flory karbońskiej i dewońskiej, otrzymane z podziału zbiorów Szkoły Górniczej w Wałbrzychu uzupełniły w znacznej mierze kolekcje Muzeum.

M. ARCHIWUM RĘKOPISÓW I MAP

Kierownik Archiwum — inż. A. Siwicka

Przeprowadzono katalogowanie i konserwację napływającego materiału rękopiśmiennego.

Zaprowadzony został katalog autorski i arkuszowy.

W ciągu roku przybyło:	tekstów	—	949
	map 1 : 100 000	—	821
	map w innych skalach	—	105

N. REDAKCJA WYDAWNICTW

Redaktor — dr St. Krajewski

Akcja wydawnicza P. I. G. objęła w r. 1947 następujące wydawnictwa i pozycje:

1. Wydawnictwa tekstowe
(pod redakcją dr St. Krajewskiego)

a) Wydrukowano:

Biuletyn Nr 25 — Dyrekor Karol Bohdanowicz „Państwowy Instytut Geologiczny w latach 1939 — 1940".

„ „ 26 — Roman Krajewski: „Złoża żelaziaków ilastych we wschodniej części pow. Koneckiego".

„ „ 27 — Władysław Pożaryski: „Złoże fosforytów na północno - wschodnim obrzeżeniu gór Świętokrzyskich".

„ „ 28 — Adam Tokarski: „Grojec i żywieckie okna tektoniczne".

„ „ 29 — Przyczynki do geologii Polski za rok 1946.
Stefan Zbigniew Różycki: „Jurajskie skały krzemionkowe nad Pilicą i ich znaczenie praktyczne".
Stefan Zbigniew Różycki: „Interglacjalne łupki bitumiczne w Barkowicach Mokrych koło Sulejowa".
Edward Rühle: „Budowa geologiczna okolicy wsi Kornicy w pow. bialskim".
Tadeusz Chlebowski: „Spotrzeżenia geologiczne z miocenu Kałusza i Bochni".
Roman Osika: „Niektóre wyniki nowszych prac geologiczno - wiertniczych na polu gazowym Roztoki — Sobniów koło Jasła".
Józef Gołąb: „Przyczynki do geologii okolicy Mogielnicy na ark. Rabka".

Biuletyn Nr 30 — Dyrektor Karol Bohdanowicz: „Działalność Państwowego Instytutu Geologicznego w okresie od 1.IV. do 31.XII.1946 r.".

„ „ 31 — Sprawozdanie z prac Wydziału Rud za rok 1946.
Józef Gołąb: „Sprawozdanie z badań geologicznych w rejonie Częstochowy w latach 1945/46".
Stanisław Geroch: „Sprawozdanie z badań geologicznych na arkuszach 1 : 100 000 Częstochowa i Woźniki w r. 1946".
Zbigniew Mossoczy: „Sprawozdanie z badań geologicznych na zachód od Częstochowy w r. 1946".
Roman Krajewski: „Przekroje otworów wiertniczych w Jaworzniku i Choroniu w r. 1946".

Wilhelm Krach: „Przekroje stratygraficzne wierceń poszukiwawczych „Jaworznik" Nr 1/46 i „Choroń" Nr 3/46".

Władysław Karaszewski: „Sprawozdanie z badań nad utworami retyko-liasu w rejonie na zachód od Skarżyska-Kamiennej".

Irena Jurkiewiczowa: „Uwagi na temat budowy geologicznej okolic Majkowa, na wschód od Skarżyska-Kamiennej".

Jan Czarnocki: „Sprawozdanie z badań wiertniczo - badawczych, wykonanych w Bostowie Starym w r. 1946".

Jan Czarnocki: „Prace geologiczne w okolicy wsi Św. Katarzyny".

Biuletyn Nr 32 — Sprawozdanie z badań hydrogeologicznych w r. 1946.

Stanisław Sokołowski: „Osuwisko w Sadowiu w przekopie linii kolejowej Tunel — Kraków".

Józef Gołąb: „Krótka charakterystyka źródeł okolic Krzeszowic".

Józef Gołąb: „Hydrogeologia zachodniego pasma Gubałowskiego".

Bogumił Krygowski: „Sprawozdanie z badań terenowych na Dolnym Śląsku w r. 1946".

Biuletyn Nr 34 — Edward Rühle: „Kreda i trzeciorzęd zachodniego Polesia".

„ „ 35 — Stanisław Pawłowski: „Anomalie magnetyczne w okolicy wsi Św. Katarzyna — Psary".

„ „ 36 — Józef Poborski: „Nowsze materiały do geologii złóż solnych w Wielkopolsce".

„ „ 37 — Henryk Świdziński: „Słownik stratygraficzny północnych Karpat fliszowych" (tekst polski).

„ „ 38 — Adam Łuniewski: „Z geologii okolic Radomska" i „Cztery głębokie wiercenia na Kujawach".

„ „ 39 — Włodzimierz Mizerja: „Z geologii okolic Żyrardowa i Błonia" i „Przyczynki do znajomości budowy geologicznej kopalni „Stanisław" pod Stąporkowem".

„ „ 40 — Arnold Sarjusz-Makowski: „Węgle brunatne w środkowej Polsce".

„ „ 43 — Wilhelm Krach: „Miocen okolic Miechowa".

„ „ 44 — Stanisław Pawłowski: „Anomalie magnetyczne w Polsce".

Jan Czarnocki: „Przewodnik XX Zjazdu Polskiego Towarzystwa Geologicznego w Górach Świętokrzyskich". (Wydawnictwo okolicznościowe).

Biuletyn Obserwatorium Sejsmologicznego — Nr 1 za rok 1940

„ „ „ — „ 2 „ „ 1941

Bibliografia Geologiczna Polski — Nr 17 za lata 1938/39

„ „ „ — „ 19 „ „ 1940/44

b) Złożono do druku:

Biuletyn Nr 42 — Przyczynki do geologii Polski za rok 1947.

Alojzy Mazurek: „Utwory kredowe i plejstoceńskie na południowo-zachodnim odcinku arkusza Pińczów (1 : 100 000)".

Alojzy Mazurek: „Przyczynek do znajomości lubelskiego mastrychtu i danu".

Stefan Zbigniew Różycki: „Uwagi o Rhynchonellidach jury górnej pasma Krakowsko-Częstochowskiego".

Wojciech Rogala i Bronisława Kokoszyńska: „Rewizja fauny kredowej z Prałkowiec koło Przemyśla".

Janina Łyczewska: „Sprawozdanie z badań geologicznych w północno-wschodniej części ark. Brzesko-Nowe" (1 : 100 000).

Stanisław Jaskólski: Złoże cynowe w Gerbichach na Dolnym Śląsku". (Sprawozdanie tymczasowe).

Marian Kamieński i Antoni Sabatowski: „O kajprowych glinach ogniotrwałych w okolicy Wierzbnika nad Kamienną".

Edward Rühle: „Torfowiska w Polsce". (Wiadomość tymczasowa).

Józef Gołąb: „Nowoodkryte wody mineralne w Szczawnicy". (Komunikat tymczasowy).

„ „ 45 — Tadeusz Olczak i Jan Skorupa: „Zdjęcie inklinacji magnetycznej na Mazowszu w r. 1946".

Tadeusz Olczak: „Pomiary wagą skręceń i problem wyznaczenia wyższych pochodnych normalnych zewnętrznego potencjału siły ciężkości".

„ „ 46 — Władysław Pożaryski: „Tektonika jury i kredy między Radomiem, Zawichostem i Kraśnikiem".

Materiały Archiwum Wierceń ark. Radom — opracował dr Edward Rühle.

Prace T. IV — Stanisław Sokołowski: „Tatry Bielskie“ (tekst polski).

2. Wydawnictwa kartograficzne

a) Wydrukowano:

Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski 1 : 25 000

ark. Ząbkowice, wydanie A — Stanisław Doktorowicz - Hrebnicki.

Przeglądowa Mapa Geologiczna Polski 1 : 300 000 (pod redakcją wicedyrektora E. Rühle)

ark. Radom, wydanie A — Edward Rühle
„ Lublin „ A — Stefan Zbigniew Różycki
„ Kołobrzeg „ A — Edward Rühle
„ Radom „ B — Edward Rühle

Przeglądowa Mapa Surowców Mineralnych Polski 1 : 300 000 (pod redakcją wicedyrektora E. Rühle)

ark. Radom — Edward Rühle.

b) Złożono do druku:

Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski 1 : 25 000

ark. Ząbkowice, wydanie B — Stanisław Doktorowicz-Hrebnicki

ark. Dąbrowa Górnicza wydanie A — Stanisław Doktorowicz-Hrebnicki

Przeglądowa Mapa Geologiczna Polski 1 : 300 000

ark. Kielce, wydanie A — Jan Czarnocki.

O. BIBLIOTEKA

Kierownik Biblioteki — C. Wardęska

Rok 1947 był okresem, w którym rozpoczęła się na szeroką skalę rozwinięta praca nad zorganizowaniem biblioteki. Podczas gdy lata ubiegłe objęły głównie prace porządkowe, hamowane brakiem lokalu, okres sprawozdawczy przyniósł zakończenie odbudowy pomieszczeń biblioteki

i niezbędnych do pracy urządzeń, umożliwiając przystąpienie do racjonalnie pomyślanej pracy nad zorganizowaniem tego niezbędnego w pracy naukowej warsztatu.

Księgozbiór prawie kompletnie zniszczony w czasie Powstania Warszawskiego poważnie się powiększył w ciągu roku sprawozdawczego, na co złożyły się wydawnictwa i mapy, zakupywane w kraju i zagranicą, pochodzące z wymiany, dublety czasopism i broszur z P. I. N. G. U. w Puławach, książki, mapy i czasopisma, rewindykowane z Ziem Odzyskanych oraz uzyskane z rewindykacji z Niemiec.

Z darów otrzymano komplety wydawnictw od następujących Instytucji:

Geological Society of America — New York, U. S. A.
University of Texas — U. S. A.
University of Illinois Library — U. S. A.
Geological Survey of South Africa — Pretoria, Płd. Afryka
Bergens Museum — Bergen, Norwegia
Geological Survey of Ohio — U. S. A.
Geologische Stichting — Haarlem, Holandia
Commission Géologique de Finlande — Helsinki, Finlandia
Société Géographique de Finlande — Helsinki
Museum di Historia Natural „Bernardino Rivadavia" — Buenos Aires, Argentyna
Société Belge de Géologie — Bruxelles, Belgia
Service de la Carte Géol. — Bruxelles, Belgia
Service de la Carte Géol. de la France — Paris, Francja
Knihovnia Narodniho Musea — Praha, Czechosłowacja
Ceska Akad. Ved. a Umeni — Praha, Czechosłowacja
Statni Geol. Ustav — Bratislawa, Czechosłowacja
Inst. de Géologie de l'Université — Uppsala, Szwecja
Instituto Nazionale de Geofisica — Roma, Italia

i wiele innych instytutów i uniwersytetów z całego świata.

Księga wpływów wykazała 2672 pozycje w 5698 voluminach i 3014 arkuszach map.

Wymiana wydawnictw, którą rozpoczęto nawiązywać w roku 1945, rozwijała się pomyślnie. W końcu 1947 roku wydawnictwa P. I. G. rozsyłano do około 150 instytucji geologicznych i pokrewnych zagranicą oraz 113 w kraju, otrzymując w zamian w wielu przypadkach bardzo cenne komplety wydawnictw i map za szereg lat wstecz.

W dalszym ciągu kontynuowano prace inwentaryzacyjne, celem szybkiego udostępnienia całego księgozbioru szerokiemu gronu czytelników oraz opracowywano katalog alfabetyczny książek i broszur i katalog działowy.

Wobec dużych zniszczeń i braków w księgozbiorze P. I. G., biblioteka przystąpiła do zorganizowania katalogu centralnego literatury geologicznej i z dziedzin pokrewnych, jaka znajduje się w poszczególnych bibliotekach zakładów uniwersyteckich i innych na terenie całej Polski.

Szerszy rozwój tej akcji przewiduje się na rok 1948.

Biblioteka P. I. G. zorganizowała i przeprowadziła inwentaryzację i ocenę biblioteki po śp. prof. Karolu Bohdanowiczu.

Zestawienie cyfrowe Biblioteki P. I. G.

Skatalogowano książek i broszur	1140 Nr inwent.	
Stan w dniu 31.XII.47	2280 „ „	
Skatalogowano czasopism	157 pozycji	
Stan w dniu 31.XII.47	613 „	w 15.036 vol.

Wpłynęło:

Zakupiono książek, broszur i czasopism	3624 vol.
„ map	700 ark.
Otrzymano z Wałbrzycha książek i czasopism	1744 vol.
„ „ „ map	2296 ark.
„ „ darów książek	162 vol.
„ „ „ map	168 ark.
„ „ rewindykacji	168 vol.
„ „ wymiany zagranicznej czasopism i książek	2325 vol.
„ „ „ krajowej „ „	114 vol.
„ „ „ zagranicznej map	116 ark.
„ „ „ krajowej „	4 ark.

Prenumerata zagraniczna objęła 36 czasopism
„ krajowa 11 czasopism.

P. OBSERWATORIUM SEJSMOLOGICZNE

Kierownik Obserwatorium — dr I. Bóbr-Modrakowa

W roku 1947 Obserwatorium prowadziło normalną pracę polegającą na prowadzeniu zapisów sejsmografów i na ich opracowywaniu. Pracowały stale 3 długookresowe sejsmografy Golicyna-Wilipa: 2 poziome i 1 pionowy (okres 12 sek.), dorywczo pracował sejsmograf krótkookresowy (5 sek.). Przez cały rok prowadzono dokładne obserwacje temperatury i wilgotności w podziemiu.

Obserwatorium zanotowało w roku sprawozdawczym 230 wstrząsów, w tym 160 trzęsień z wyraźnymi fazami i 70 wstrząsów słabszych zapisanych mniej wyraźnie.

Kierownik Obserwatorium dr I. Bóbr-Modrakowa brała udział w zjeździe Asocjacji Sejsmograficznej w Strasburgu w lipcu 1947 r. Na zjeździe dr Bóbr-Modrakowa zaznajomiła się z najnowszymi zagadnieniami sejsmografii oraz otrzymała dla P. I. G. i dla Obserwatorium szereg cennych wydawnictw, jako to: komplet wydawnictw Unii Geodezyjno-Geofizycznej z zakresu sejsmologii oraz wydawnictwa Institut de Physique du Globe w Paryżu i Strasburgu. Ponadto otrzymała tablice i wykresy krzywych czasu przebiegu oraz zakupiła tabliczki pomiarowe, niezbędne do opracowywania zapisów sejsmicznych.

W ciągu roku sprawozdawczego zestawiono i opracowano do druku obserwacje z roku 1940 i 1941.

Ukazały się one drukiem jako:

Biuletyn Nr 1 Obserwatorium Sejsmologicznego za rok 1940
„ „ 2 „ „ „ „ 1941

R. BIURO KARTOGRAFICZNE

Kierownik Biura — St. Walenta

Prace Biura objęły wykonywanie prac rysunkowych, związanych z bieżącymi potrzebami w zakresie druku wydawnictw kartograficznych, tekstowych, map oraz sprawozdań i orzeczeń wysyłanych przez P. I. G.

S. ODDZIAŁ ADMINISTRACYJNO-GOSPODARCZY

Kierownik Oddziału — Wł. Rodowicz

Załatwiał sprawy związane z odbudową gmachów oraz obsługą wszystkich działów pracy naukowej i sprawy personalne.

II. PROGRAM PRAC NA R. 1948

Uwagi wstępne w sprawie programu

Program prac Państwowego Instytutu Geologicznego na rok 1948 opracowany został pod kątem widzenia trzech zasadniczych kierunków pracy, a mianowicie:

I. W uwzględnieniu ścisłej współpracy P. I. G. ze wszystkimi potrzebami Przemysłu Mineralnego oraz w zakresie innych potrzeb gospodarczych Państwa;

II. W zakresie poszukiwań pionierskich nowych pól i złóż surowcowych w Państwie;

III. W zakresie prac naukowo-teoretycznych, w oparciu o które kształtuje się praca w dwu wyżej wymienionych kierunkach.

Odnośnie do pierwszego punktu to współdziałanie to w ramach obecnej działalności P. I. G.ześrodkowuje się w następujących czołowych dziedzinach pracy:

1. W zakresie zagadnień związanych z surowcami węglowymi obejmującymi: a) węgiel kamienny, b) węgiel brunatny, c) torf;
2. W zakresie surowców bitumicznych: a) bituminów stałych — wosk ziemny, b) płynnych — ropa naftowa, c) lotnych — gazów ziemnych;
3. W zakresie zagadnień związanych z górnictwem, przeróbką i poszukiwaniem soli — szczególnie zaś potasowych;
4. W zakresie kopalnictwa i poszukiwań rud żelaznych i kruszcowych łącznie z kruszcami metali kolorowych;
5. W zakresie surowców skalnych i niemetalicznych obejmujących rozległy wachlarz surowców tyczących się potrzeb budownictwa

wszelkiego typu, potrzeb komunikacyjnych, przemysłu chemicznego, rolnictwa i innych dziedzin życia gospodarczego;
6. W zakresie prac związanych z potrzebami przemysłu i gospodarki ogólnokrajowej na odcinku hydrogeologicznym;
7. W zakresie potrzeb przemysłu i innych dziedzin gospodarczych na odcinku geologii technicznej (zapory wodne, budownictwo lądowe, wodne itd).

W tym układzie program P. I. G. dąży do równomiernego potraktowania wszystkich potrzeb Państwa nie tylko na odcinku surowcowym, lecz i na innych pozostających w związku z potrzebami ogólno-gospodarczymi i Odbudowy Państwa.

W ten sposób w wymienionych głównych siedmiu działach pracy zamyka się całokształt działalności P. I. G. w ramach ścisłej współpracy z czołowymi jednostkami Przemysłu i Górnictwa.

Współpraca ta, mówiąc obrazowo, ma charakter obsługi geologicznej i współdziałania w zakresie bieżących potrzeb Przemysłu i Górnictwa.

Odnośnie drugiego kierunku działalności P. I. G. to ten sprowadza się do akcji poszukiwawczo-odkrywczej w zakresie wszelkich surowców. Działalność ta oparta jest na długofalowych pracach teoretycznych, przy uwzględnieniu wszystkich metod pracy naukowej. Na tych podstawach P. I. G. jest w możności projektować poszukiwania surowców na skalę ogólno państwową.

Dotychczas akcja poszukiwawcza w Polsce miała charakter raczej przygodny i dorywczy. Obecnie P. I. G. podchodzi do tego zagadnienia z punktu widzenia potrzeby ustalenia metod prac poszukiwawczych i ustalania hierarchii zagadnień poszukiwawczych. Zdaniem naszym jest to jedyna racjonalna i najekonomiczniejsza droga zmierzająca do realizacji trudnego i odpowiedzialnego zagadnienia poszukiwań surowców w kraju. Tyczy się to szczególnie złożonego zagadnienia poszukiwań ropy naftowej, a w pewnej mierze i innych surowców. Pod tym kątem widzenia w roku bieżącym zostanie wypracowany przez P. I. G. generalny, długofalowy program poszukiwawczy dla całego Państwa.

Podstawowymi elementami programu długofalowego są prace wstępne objęte już tegorocznym programem poszukiwawczym w zakresie czołowych zagadnień surowcowych, szczególnie energetycznych, rudnych i solnych.

Odnośnie trzeciego, teoretycznego kierunku pracy P. I. G. to stwierdzić należy, że on właśnie stwarza tę bazę o znaczeniu zasadniczym, na której kształtują się oba poprzednio wspomniane kierunki pracy o charakterze praktycznym. Im lepiej będzie ta baza rozbudowana, tym lepiej kształtować się będzie działalność obu kierunków, szczególnie zaś poszukiwawczego.

Stwierdzić należy, że powojenna działalność P. I. G. na tym odcinku uległa daleko idącej degradacji. Złożyło się na to wiele okoliczności, z których najważniejsza to wielkie wzmożenie życia gospodarczego powodujące konieczność przestawienia pracy naukowo-teoretycznej na praktyczną, a dalej brak sił fachowych, zniszczenia warsztatów naukowych, bibliotek itd.

Ograniczona działalność P. I. G. w tym zakresie w programie 1948 r., mimo bądź co bądź wzmożenia jej w stosunku do lat ubiegłych, musi być traktowana jako objaw przejściowy P. I. G. Zdając sobie sprawę z doniosłości tego zagadnienia, dążyć będziemy do wyrównania istniejącej dysproporcji. Tolerowanie tej dysproporcji, lub zachowanie biernego stanowiska w długofalowej pracy P. I. G., mogłoby pociągnąć fatalne następstwa.

Kilka słów poświęcić należy też sprawie warunków realizacji tegorocznego programu P. I. G.

Biorąc pod uwagę, że program P. I. G. poza własnym zakresem prac badawczo-naukowych, zabezpieczonych budżetem Instytutu, obejmuje też prace związane z potrzebami przemysłu; realizacja tej części programu musi być uzależniona od zamierzeń objętych programem działalności poszczególnych dziedzin przemysłu.

W obecnym stanie organizacji współpracy z Przemysłem P. I. G. nie dysponuje jeszcze odpowiednimi programami globalnymi. Z tego względu dezyderaty przemysłu w programie przedstawionym, określone zostały przez P. I. G. na drodze nieoficjalnej ustalającej te potrzeby na podstawie istniejącej współpracy.

Na odcinku drugim — poszukiwań pionierskich, zależność ta występuje w stopniu jeszcze większym.

P. I. G. nie dysponuje kredytami poszukiwawczymi. Są one w dyspozycji P. P. Wiercenia Poszukiwawcze. Stosunek tej instytucji do P. I. G., w chwili obecnej jeszcze nie ustalony, rozpatrywany jest obecnie w ramach uprawnień kompetencyjnych Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Podnieść należy, że P. I. G. w programie tegorocznym zmierza do wypracowania podstaw państwowej polityki poszukiwawczej w zakresie surowców mineralnych na terenie całego Państwa. Brak wytycznych tej polityki dziś daje się odczuwać w znaczeniu ujemnym. Zagadnienie to nabiera szczególnego znaczenia w związku z zapowiedzianym już opracowaniem sześcioletniego programu gospodarczego Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

Na odcinku trzecim realizacja programu tegorocznego zależna jest wyłącznie od możliwości finansowych P. I. G.

Ogólnie biorąc, program 1948 r. mieści się w granicach budżetu P. I. G. tylko na odcinku prac o charakterze przygotowawczym stanowią-

cych podstawę dla dalszej działalności o charakterze praktycznym. Ta zaś, obejmująca zagadnienia poszukiwań pionierskich, nie jest objęta budżetem P. I. G.

Z wymienionych powodów tegoroczny program P. I. G. ma charakter ramowy ujmujący potrzeby praktyczne w sposób maksymalny z tym jednak zastrzeżeniem, że pełna jego realizacja uzależniona jest od wymienionych wyżej warunków finansowych. Wynikająca stąd elastyczność tegorocznego programu musi być ponadto brana pod uwagę, ze względu na konieczność zmian, jakie mogą nastąpić w czasie realizacji programu, na skutek różnych nieprzewidzianych okoliczności. Mogą one wpłynąć na częściową zmianę programu, zwłaszcza w znaczeniu dodatnim. Np. odkrycie złoża soli potasowych w Kłodawie, lub węgla brunatnego w Lubelskim, spowodowały rozszerzenie programu 1947 r. w kierunku prac nieprzewidzianych na ten rok.

W realizacji tegorocznego programu niemniej doniosłą rolę odgrywają potrzeby związane ze sprawą wewnętrznej reorganizacji P. I. G. Działalność P. I. G. przed wojną nastawiona była głównie na kierunek naukowy. Na krótko przed wojną zapoczątkowane zmiany reorganizacyjne P. I. G., podjęte przez Dyr. B o h d a n o w i c z a, nie zdołały wejść w życie, a po wojnie zadania te musiały być przesunięte na plan dalszy. Dziś już sprawa reorganizacji, zwłaszcza w nawiązaniu jej do ram programu tegorocznego, musi być potraktowana w sposób zasadniczy. W ten bowiem sposób w dużym stopniu może być ułatwiona realizacja programu.

Sprawy związane z warunkami współpracy P. I. G. z Przemysłem kształtują się na ogół w sposób zadawalający. W wyjątkowych tylko przypadkach z braku określenia wzajemnych kompetencji współpraca napotyka na trudności. Te jednak zagadnienia, podjęte przez P. I. G., będą unormowane w ramach ogólnych podstaw organizacyjnych Min. Przemysłu i Handlu.

Mówiąc o realizacji tegorocznego programu P. I. G. należy jeszcze wspomnieć o tych wszystkich trudnościach, z jakimi P. I. G. musi się poważnie liczyć. Wprawdzie P. I. G. na polu odbudowy osiągnął już bardzo poważne rezultaty to jednak, jeśli chodzi o przystosowanie Instytutu do wybitnie rozszerzonej powojennej jego działalności, potrzeby te są jeszcze bardzo duże. Obejmują one poważne braki, zwłaszcza materiałowe, w zakresie zaopatrzenia laboratoryjnego, aparatury geofizycznej, wiertniczej, środków komunikacyjnych itd.

Wynikające stąd trudności w ogromnym stopniu hamują prace, szczególnie terenowe, i uniemożliwiają ich usprawnienie. Trudności te, tu ogólnie tylko wspomniane, będą szczegółowo potraktowane przy opracowaniu długofalowego programu P. I. G.

Program szczegółowy

A. WYDZIAŁ WĘGLI

Kierownik Wydziału — inż. St. Doktorowicz-Hrebnicki

1. Zagłębie Górnośląskie

Współpraca z Przemysłem

1. Współudział w pracach poszukiwawczych inicjowanych przez C. Z. P. W. (Inst. Nauk. Bad. Przem. Węgl.) — inż. St. Doktorowicz-Hrebnicki, Stacja w Czeladzi.
2. Rozwiązywanie zagadnień geologicznych doraźnie wysuwanych przez Przemysł Węglowy. Poświęcona temu będzie w dużej mierze działalność Stacji Geologicznej w Czeladzi.
3. Współudział w realizacji programu prac Państwowej Rady Energetycznej — inż. St. Doktorowicz-Hrebnicki.

Prace związane z opracowaniem i wyzyskaniem materiałów kopalnianych

a) Opracowanie tektoniki pokładów węglowych części środkowej i południowej Zagłębia w granicach arkuszy mapy 1 : 25 000 : ark. Chorzów — inż. St. Doktorowicz-Hrebnicki i E. Ciuk, ark. Katowice — inż. St. Doktorowicz-Hrebnicki, ark. Mysłowice — E. Ciuk;

b) opracowywanie będących w toku otworów wiertniczych — J. Krzyżkiewicz przy współudziale inż. St. Doktorowicz-Hrebnickiego i mgr T. Bocheńskiego;

c) zakończenie badania piasków posadzkowych Pustyni Błędowskiej — mgr St. Kozioł;

d) opracowywanie materiałów geologicznych z przecznic szybów i innych wyrobisk na kopalniach — J. Krzyżkiewicz;

e) dalsze gromadzenie materiałów z dawnych otworów wiertniczych z terenu całego Zagłębia — A. Zieliński.

Prace naukowe związane z zagadnieniami praktycznymi

a) Dalsze kartowanie w skali 1 : 25 000 północno-wschodniego Zagłębia:

ark. Sławków — inż. St. Doktorowicz-Hrebnicki,

ark. Olkusz (dalszy ciąg zdjęć) — dr A. Tokarski,

ark. Klucze (dalszy ciąg zdjęć) — dr A. Tokarski;

b) dalsze kartowanie w skali 1 : 25 000 wewnętrznej części Zagłębia: ark. Mysłowice — część północna — E. C i u k, ark. Chrzanów — zakończenie prac — mgr St. S i e d l e c k i ark. Żory i Kobior — mgr A. M i c h a l i k;

c) badania stratygraficzne, celem uzyskania podstaw do paralelizacji pokładów węglowych:

1. badania flory warstw łaziskich i libiąskich na kopalniach Zjednoczenia Jaworznicko - Mikołowskiego — mgr. T. B o c h e ń s k i;

2. badania flory warstw siodłowych i rudzkich na kopalniach Zjednoczeń Zabrskiego i Dąbrowskiego — inż. St. S t o p a;

3. badania paleontologiczne — mgr St. L i s z k a;

4. badania sporowe prób pokładowych węgla — mgr T. B o c h e ń s k i;

d) badania zależności między łupliwością węgla a spękaniem utworów triasowych — mgr St. K o z i o ł;

e) badania ciężaru gatunkowego skał karbońskich z głębokich otworów wiertniczych (dla potrzeb Wydziału Geofizyki Stosowanej w związku z interpretacją wyników badań geofizycznych) — mgr St. K o z i o ł;

f) opracowanie mapy złożowej w zakresie węgli kamiennych — inż. St. D o k t o r o w i c z - H r e b n i c k i.

2. Zagłębie Dolnośląskie

Prace związane z wyzyskaniem materiałów kopalnianych

a) Rozpoczęcie opracowania tektoniki pokładów węglowych obszaru Wałbrzyskiego (mapa strukturalna) — St. T y s k i;

b) badanie tektoniki utworów kulmu północnego obrzeżenia Zagłębia — prof. dr H. T e i s s e y r e i 3 współpracowników.

Prace pionierskie

1. Zbieranie materiałów do mapy rozmieszczenia egzotyków karbońskich we fliszu karpackim — inż. St. D o k t o r o w i c z - H r e b n i c k i i mgr T. B o c h e ń s k i;

2. zbadanie węgli z egzotyków karpackich na podstawie fauny megasporowej i ustalenie ich pochodzenia w związku z zamierzony-

mi pracami poszukiwawczymi na Wyżynie Lubelskiej — mgr T. B o c h e ń s k i.

3. Węgiel brunatny

1. Współpraca ze Zjednoczeniem Przemysłu Węgli Brunatnych w zakresie badania znanych z poszukiwania nowych złóż węgla brunatnego;
2. dalsze systematyczne badania złóż węgla brunatnego — ustalenie ich lokalizacji geologicznej i możliwości eksploatacyjnych:
   a) złoża na terenie Ziem Odzyskanych: Turów i Ziemia Lubuska,
   b) złoże w Koninie i okolicy — E. C i u k;
3. gromadzenie i opracowywanie materiałów z wierceń poszukiwawczych prowadzonych przez Zjednoczenie Przem. Węgli Brunatnych oraz wierceń wykonanych w czasie okupacji — E. C i u k i 1 współpracownik;
4. badania paleobotaniczne pokładów węglowych w związku z ich parelizacją:
   a) analiza pyłkowa pokładów węgla brunatnego ze złóż pod Żarami i Koninem — inż. J. D o k t o r o w i c z - H r e b n i c k a;
   b) opracowywanie flory trzeciorzędowej spod Bolesławca — dr J. B o b r o w s k a;
5. zbieranie i opracowywanie materiałów archiwalnych dotyczących złóż węgla brunatnego — E. C i u k;
6. zbadanie wstępne złoża węgla brunatnego odkrytego w roku 1947 pod Trzydnikiem na Wyżynie Lubelskiej — M. B r z e z i ń s k a;
7. opracowywanie mapy złożowej węgli brunatnych — E. C i u k.

4. Torfy

1. Szczegółowe badanie torfowiska Wizna w dorzeczu Narwi—Biebrzy i ustalenie jego zasobów — inż. Z. K o t a r s k i;
2. zbadanie torfowisk w południowej części ark. Bydgoszcz — 1 : 300 000 — mgr R. P a c o w s k i;
3. przygotowanie mapy torfów w Polsce — dr E. R ü h l e.

B. WYDZIAŁ GEOLOGII NAFTY I GAZU

Naczelnik Wydziału — inż. J. J. Zieliński

1. Współpraca z Przemysłem

a) Współdziałanie w pracach poszukiwawczych w zakresie badań złóż naftowych w Karpatach — inż. J. J. Zieliński, dr H. Świdziński.

b) Współdziałanie w pracach poszukiwawczych i badawczych złoża gazu w Dębowcu — mgr F. Mitura, inż. J. J. Zieliński.

c) Prowadzenie statystyki produkcji ropy naftowej i gazu ziemnego w Karpatach — mgr F. Mitura.

d) Współpraca w zakresie gospodarki złożowej na kopalni ropy i gazu; kontrola systemu ochrony złóż—inż. J. J. Zieliński.

2. Prace pionierskie

a) Opracowanie zasadniczego programu poszukiwań na terenie całego Państwa w związku z pracami mającymi na celu określenie sytuacji geologicznej terenów nadających się do poszukiwań surowców ropy, gazów i soli.

1. Opracowanie programu wierceń poszukiwawczych na obszarze antyklinorium pomorskiego — zbiorowo P. I. G.
2. Opracowanie programu badań wiertniczo-poszukiwawczych na obszarze antyklinorium kujawskiego — zbiorowo P. I. G.
3. Opracowanie programu wierceń poszukiwawczo-badawczych na obszarze antyklinorium świętokrzyskiego — dyr. J. Czarnocki.

b) Współudział w pracach poszukowawczo-badawczych złoża gazu w Aleksandrowie — prof. J. Samsonowicz.

c) Dalsze prace związane z wyjaśnieniem genezy ropy naftowej w w Inowrocławiu — inż. Zb. Olewicz.

d) Opracowanie programu wiertniczo-badawczego na obszarze trójkąta Wisła — San, mającego na celu zbadanie podłoża trzeciorzędu w związku z nawierconymi gazami w Mielcu — dyr. J. Czarnocki.

e) Systematyczne opracowanie kartoteki geologicznej otworów poszukiwawczych — mgr F. Mitura.

3. Prace naukowe

a) Dalsze badania w nawiązaniu do robót wiertniczych w Żółczy pod Wójczą, celem wyjaśnienia zagadnienia głębokiej ropy cechsztyńskiej — dyr. J. Czarnocki.

b) Prace zmierzające do wyjaśnienia zagadnienia ropy naftowej w Karpatach Zachodnich — zbiorowo P. I. G.

c) Zestawienie materiałów do zagadnienia złóż gazu ziemnego na brzegu Zachodnich Karpat — dr T. Kuciński, mgr F. Mitura.

d) Opracowanie zagadnienia płytkich złóż naftowych (krośnieńskich) w zachodniej części Centralnej Depresji — dr A. Tokarski.

e) Szczegółowe zdjęcia geologiczne w rejonie fałdu Iwonicz, Żmigród, Cieklin — w związku z potrzebami Przemysłu Naftowego — dr A. Tokarski.

f) Jak wyżej, w rejonie Szymbarku i Grybowa — dr H. Świdziński.

g) Jak wyżej, w rejonie Żywca — dr A. Tokarski.

h) Szczegółowe zdjęcie geologiczne w podziemiu Bochni i Wieliczki, w związku z teoretycznymi możliwościami wykrycia złóż ropy — inż. Zb. Olewicz, inż. J. J. Zieliński.

i) Prace związane z obliczeniem zasobów ropy w Polsce — inż. J. J. Zieliński.

j) Prace związane z obliczeniem zasobów gazu ziemnego w Polsce — inż. J. J. Zieliński.

k) Opracowanie mapy złożowej w zakresie nafty i gazu w Polsce — inż. J. J. Zieliński i dr H. Świdziński.

l) Opracowanie monografii kopalni Las w Brzozowie i Starej Wsi — inż. J. J. Zieliński.

ł) Dalsze opracowywanie struktury wału kujawskiego (utworów podtrzeciorzędowych) w związku z poszukiwaniami nafty i soli potasowych — doc. dr H. Świdziński.

m) Opracowywanie zagadnienia łupków bitumicznych w związku z zainteresowaniami Min. Odbudowy w sprawie zastosowania ich do wyrobów lekkich bloków — dr H. Świdziński, inż. Wł. Bobrowski.

C. ODDZIAŁ GEOLOGII SOLI

Kierownik Oddziału — inż. J. J. Zieliński

1. Współpraca z Przemysłem

a) Współdziałanie z władzami górniczymi w zakresie racjonalizacji gospodarki złożowej na kopalniach soli i odbudowy górniczej złóż solnych — inż. J. J. Zieliński.

b) Współpraca z Monopolem Solnym, Przedsiębiorstwem Nawozów Sztucznych „Solvay" i Zjednoczeniem Przemysłu Nawozów Sztucznych — inż. J. J. Zieliński i zbiorowo P. I. G.

2. Prace pionierskie

a) Opracowywanie zasadniczego programu poszukiwań na terenie całego Państwa w związku z określeniem sytuacji geologicznej poszukiwań.

1. Opracowanie programu badawczo-poszukiwawczego na obszarze antyklinorium pomorskiego — zbiorowo P. I. G.
2. Opracowanie programu poszukiwań na obszarze antyklinorium kujawskiego; kontynuowanie prac geologicznych mających na względzie wyjaśnienie ogólnych ram struktury tego antyklinorium — zbiorowo P. I. G.
3. Opracowanie programu poszukiwań na obszarze świętokrzyskim — dyr. J. Czarnocki.
4. Prace przygotowawcze, celem wyjaśnienia możliwości występowania złóż soli potasowych w obrębie obszaru podsudeckiego — inż. J. J. Zieliński.

b) Współdziałanie w wykonywaniu programu poszukiwawczego „Kłodawa". Opracowanie materiałów z wierceń — inż. J. Poborski, inż. J. J. Zieliński, mgr Wł. Karaszewski.

c) Opracowanie ogólnego programu poszukiwawczego w zakresie stwierdzonych egzematów solnych w obrębie antyklinorium kujawskiego — zbiorowo P. I. G.

d) Ustalenie programu badań i metod pracy w zakresie antyklinorium pomorskiego — zbiorowo P. I. G.

e) Systematyczne opracowanie kartoteki geologicznej otworów poszukiwawczych — mgr F. Mitura.

3. Prace szczegółowe

a) Zbadanie przedłużenia strefy solonośnej kopalni Bochni — inż. J. Poborski.

b) Opracowywanie monografii wysadu solnego w Inowrocławiu na podstawie poniemieckich materiałów archiwalnych posiadanych przez P. I. G. — inż. J. Kasechube.

c) Prace związane z opracowaniem monografii kopalni w Wieliczce — prof. A. Gaweł.

d) Współdziałanie w prowadzeniu statystyki produkcji soli — inż. J. J. Zieliński.

D. ODDZIAŁ TECHNICZNY

Kierownik Oddziału — inż. J. J. Zieliński

Prowadzić będzie techniczną obsługę wierceń wykonywanych przy pomocy własnego sprzętu zgodnie z programem prac P. I. G.

W ramach możliwości budżetowych przewiduje się wykonanie około 2.000 *mb* wierceń.

E. WYDZIAŁ GEOLOGII RUD

p. o. Naczelnika Wydziału — doc. dr R. Krajewski

1. Rudy żelazne

Obszar Częstochowski

1) Dalsze badania geologiczne związane z pracami mającymi na względzie opracowywanie złóż rudnych w serii doggeru. W związku z tym wykonane zostaną zdjęcia geologiczne w skali 1 : 25 000 na obszarach:
Krzepice — Wieluń — dr J. Gołąb, St. Geroch;
Żarki — Zawiercie — Zb. Mossoczy.

2) Dalsze opracowywanie mapy strukturalnej rejonu rudonośnego w oparciu o materiały z otworów wiertniczych i kopalń oraz obliczanie zasobów dla obszarów:
Krzepice — Wieluń;
Żarki — Zawiercie — R. Osika.
Prace te będą kontynuowaniem prac wykonanych w roku 1947.

3) Opracowywanie genezy złóż na podstawie szczegółowych przekrojów w częściach eksploatowanych — inż. A. Białaczewski.

4) Badania wstępne nad rudami żelaznymi w rejonie Tarnowskich Gór i Miasteczka przy pomocy robót wiertniczych — dr inż. R. Krajewski.

Obszar Świętokrzyski

1) Opracowywanie złóż rudnych w obrębie serii retycko - liasowej. Prace wstępne obejmą wykonanie zdjęcia geologicznego w skali 1 : 25 000 na obszarach:

Przedbórz — Końskie — mgr I. Jurkiewiczowa;
Skarżysko — Szydłowiec — mgr Wł. Karaszewski.

2) Kontynuowanie opracowywania genezy złoża pirytu w Rudkach na podstawie analizy patrograficzno-mineralogicznej — prof. dr S. Jaskólski.

3) Rozpoczęcie systematycznych prac zdążających do rozwiązania zagadnienia mineralizacji w Górach Świętokrzyskich, w oparciu o punkty budzące największe zainteresowanie. Prace wykonane będą przy pomocy robót górniczych — dr inż. R. Krajewski.

4) Dalsze badania piasków żelazistych pasa tychowskiego. W nawiązaniu do prac wykonanych w 1947 r. dokonane zostanie obliczenie zasobów tych piasków i ocena ich przydatności do wzbogacenia metodą prof. Budryka — doc. dr inż. R. Krajewski, R. Osika.

Obszar Dolnośląski

1) Dalsze badania złoża pirytu w Ronowie. Badania te będą kontynuowaniem prac wykonanych w r. 1947 na życzenie Zjednoczenia Kopalń Rudy Żelaznej — dr inż. R. Krajewski.

2) Prace wstępne, mające na celu opracowanie charakteru złóż hematytu, syderytu, barytu i fluorytu, pozostają w związku z pracami wykonanymi w 1947 r. i obejmą także rozpoczęcie wykonania zdjęcia geologicznego 1 : 25 000 na obszarze ark. Chełmiec — inż. dr R. Krajewski, mgr L. Watycha, R. Osika, H. Gruszczyk.

2. Miedź

Obszar Świętokrzyski

1) Roboty górniczo-badawcze na Miedziance w związku z zainteresowaniami Zjednoczenia Metali Niezależnych i opracowanie materiałów geologicznych — dyr. J. Czarnocki.

Obszar Dolnośląski

2) Dalsze studia nad dolnośląskimi złożami miedzi w nawiązaniu do prac wstępnych wykonanych w r. 1947 — dr inż. R. Krajewski i inż. H. Graniczny.

3) Poszukiwania wiertnicze złoża pirytu w Bostowie na przedłużeniu dyslokacji kop. „Staszic" w Rudkach — kierownictwo naukowe dyr. J. Czarnocki.

3. C y n k i o ł ó w

Obszar Śląsko-Krakowski

1) Opracowywanie granic złóż cynkowych w rejonie olkuskim — inż. Wł. B o b r o w s k i.
2) Gromadzenie i zestawienie wszelkich danych z dalszych robót górniczych dotyczących złóż cynku i ołowiu — inż. Wł. B o b r o w s k i.

Obszar Świętokrzyski

Roboty górniczo-badawcze w najbardziej interesujących punktach występowania. w zależności od warunków finansowych i technicznych, w nawiązaniu do zainteresowań Zjednoczenia Metali Nieżelaznych — dr inż. R. K r a j e w s k i.

4. N i k i e l

Kontynuowanie badań i szacowanie zasobów niklu w Szklarach, w nawiązaniu do prac wykonanych w latach ubiegłych — dr inż. R. K r a j e w s k i, inż. A. G r a n i c z n y, R. O s i k a.

5. A r s e n

Kontynuowanie zdjęcia geologicznego w Złotym Stoku celem usytuowania robót poszukiwawczych.

Praca wykonana będzie przy współpracy ze Zjednoczeniem Przemysłu Nieorganicznego — Zb. M o s s o c z y.

6. M a g n e z y t y

Kontynouwanie badań geologicznych mających na względzie obliczenie zasobów na obszarze Grochowej i Braszowic — Zb. M o s s o c z y.

7. Z a g a d n i e n i a s p e c j a l n e

Mineralizacja rejonu serpentynitowego na Dolnym Śląsku. Prace te pozostają w związku z wynikami prac Wydziału Geofizyki Stosowanej w 1947 r. i wyznaczeniem bardzo silnych anomalii w rejonie Grochowej — prof. dr A. G a w e ł, J. C z a r n o t a.

F. WYDZIAŁ GEOLOGII SUROWCÓW SKALNYCH

Kierownik Wydziału — inż. Wł. B o b r o w s k i

1. S k a ł y t w a r d e

1) Badanie materiałów budowlanych pod kątem użyteczności dla celów drogowych i budowlanych.

a) Inwentaryzacja i określenie wartości złożowej surowców skalnych na Niżu w obrębie stref moren czołowych — inż. W. Zajączkowski, L. Oleksak.

b) Kontynuowanie inwentaryzacji surowców skalnych w związku z zainteresowaniami i potrzebami Urzędu Woj. Lubelskiego.

c) Inwentaryzacja surowców skalnych i stanu eksploatacji na terenie Gór Świętokrzyskich — S. Rossa.

d) Kontynuowanie rejestracji surowców skalnych Dolnego Śląska — T. Gałkiewicz.

e) Ścisła współpraca w rozwiązywaniu zagadnień wysuniętych przez Departament Drogowy Ministerstwa Komunikacji — inż. Wł. Bobrowski.

2) Rejestracja i badanie surowców skalnych, w związku z projektem rozbudowy przemysłu cementowego (projektowane powstanie 5 nowych fabryk):

a) Badanie w okolicach Jędrzejowa, Kraśnika, Lublina, Koła, Uniejowa — dr Wł. Pożaryski, inż. Wł. Bobrowski.

b) Badania surowców triasowych w okolicy Strzelec, w związku z projektem budowy fabryki cementu żużlowego — inż. Wł. Bobrowski.

2. Piaski szklarskie

3) Badania i inwentaryzacja zasobów piasków szklarskich w związku z zainteresowaniem Przemysłu Mineralnego.

a) Poszukiwania i inwentaryzacja piasków w obrzeżeniu Gór Świętokrzyskich — 1 praktykant.

b) Poszukiwania i inwentaryzacja na Dolnym Śląsku — praktykant (warunkowo, w miarę możności).

3. Gipsy

4) Rejestracja i inwentaryzacja złóż gipsowych w związku z obliczaniem zasobów, w nawiązaniu do zainteresowań Głównego Urzędu Planowania Przestrzennego, Przemysłu Chemicznego, Przemysłu Mineralnego i Zjednoczenia Przemysłu Nawozów Sztucznych:

a) Na obszarze kotliny Nidy (pow. stopnicki i pińczowski) — mgr W. Jurkiewicz.

b) Na obszarze Dolnego Śląska — inż. R. Nielubowicz (warunkowo).

4. Surowce ilaste

5) Kontynuowanie inwentaryzacji i badanie surowców ilastych dla potrzeb przemysłu ceramicznego:

a) Prace rejestracyjne złóż w Górach Świętokrzyskich — A. Jeliński.

b) Prace rejestracyjne złóż na Dolnym Śląsku.

c) Badanie glin w rejonie lubelskim, w związku z projektem uruchomienia nowych klinkierni.

d) Badanie surowców szlachetnych — rejestracja i ocena wartości złożowej, eksploatacyjnej i przemysłowej złóż surowców ilastych na Dolnym Śląsku — inż. M. Budkiewicz i praktykant.

5. Inne prace

6) Współpraca z Przemysłem Materiałów Ogniotrwałych i Surowców Mineralnych. Badanie złóż bentonitów w południowym i wschodnim obrzeżeniu Gór Świętokrzyskich i na Wyżynie Lubelskiej i ustalenie ich warunków eksploatacyjnych. Prace te pozostają w związku z zainteresowaniem Przemysłu Rafineryjnego i Hutniczego — mgr W. Jurkiewicz.

7) Prace inwentaryzacyjne i badawce w zakresie innych surowców niemetalicznych:

a) Prace wstępne mające na celu ustalenie wartości przemysłowej złóż grafitu na Dolnym Śląsku w rejonie Strzelina — inż. Wł. Bobrowski, T. Gałkiewicz.

b) Prace zmierzające do wyjaśnienia zagadnienia ziem okrzemkowych w Polsce, ewentualnie surowców zastępczych — inż. Wł. Bobrowski, dr Wł. Pożaryski.

8) Prace w zakresie organizacji Pracowni do badań surowców skalnych (organizacja i zaopatrzenie).

G. WYDZIAŁ HYDROGEOLOGII

Zastępca Naczelnika Wydziału — dr J. Gołąb

Prace obejmują głównie szereg zagadnień hydrogeologicznych związanych z rozwojem przemysłu, jak również ze sprawą zaopatrzenia ludności w wodę itd.

1) Współdziałanie w pracach i realizacji programu Państwowej Rady Energetycznej.

2) Zakończenie badań hydrogeologicznych na terenach Flachowni i Dzierżna, jako terenach projektowanej Nowej Huty — dr J. Gołąb.

3) Współudział w zamierzonych pracach zaopatrzenia w wodę obszaru przemysłowego Górnego Śląska — doc. dr F. Rutkowski.

4) Współudział w rozwiązaniu spornego problemu piasków Pustyni Błędowskiej — doc. dr F. Rutkowski.

5) Podjęcie prac hydrogeologicznych dla Kolei Podziemnej w Warszawie.

6) Współudział w pracach związanych z rozwiązaniem problemu uspławnienia Odry — dr J. Gołąb.

7) Badania hydrogeologiczne rejonu balneologicznego Szlachtowa—Szczawnica — Krościenko (dla Ministerstwa Zdrowia) — dr J. Gołąb.

8) Współudział w rozwiązaniu zagadnień balneologicznych na terenie uzdrowisk:
Szczawnica — dr J. Gołąb,
Busko — dyr. J. Czarnocki, mgr W. Jurkiewicz,
Ciechocinek (prace związane z wykonaniem głębokiego otworu Nr 16 w Ciechocinku) — prof. J. Samsonowicz,

9) Zakończenie badań hydrogeologicznych na terenie Podhala — dr J. Gołąb.

10) Rozpoczęcie badań hydrogeologicznych na obszarze Jury Krakowskiej — dr F. Rutkowski.

11) Gromadzenie i opracowywanie materiałów dla mapy hydrogeologicznej Polski w skali przeglądowej — dr F. Rutkowski, dr J. Gołąb.

H. WYDZIAŁ GEOLOGII TECHNICZNEJ

Kierownik Wydziału — dr St. Sokołowski

Program prac obejmuje szereg zagadnień geologicznych związanych z projektami inwestycji ważnych dla odbudowy życia gospodarczego naszego kraju. Większość prac to kontynuowanie badań przeprowadzanych w roku 1947.

Dla Ministerstwa Komunikacji — Departament Dróg Wodnych — wykonane zostaną następujące prace:

1) Czorsztyn, zbiornik na Dunajcu. Wykonanie zdjęcia geologicznego lewego zbocza doliny Dunajca i trasy sztolni celem uzyskania materiałów dla oceny możliwości realizacji projektu— dr St. Sokołowski.

2) Tresna, zbiornik na Sole. Opracowanie wykonanych wierceń badawczych i zdjęcie geologiczne terenu zbiornika dla oceny

geologiczno-technicznej warunków budowy — dr St. Sokołowski.

3) Dobczyce, zbiornik na Rabie. Uzupełniające zdjęcie geologiczne dla stwierdzenia technicznych warunków budowy.

4) Dynów, zbiornik na Sanie. Uzupełniające zdjęcie geologiczne terenu zbiornika — dr St. Sokołowski.

5) Brzegi — zbiornik na Nidzie. Opracowanie materiałów z próbnych wierceń badawczych i uzupełniające zdjęcie geologiczne terenu — dr H. Świdziński.

6) Goczałkowice — zbiornik na Wiśle. Opracowanie wyników wierceń badawczych i zdjęcie terenu zbiornika — dr A. Tokarski.

7) Dla Ministerstwa Zdrowia opracowany zostanie od strony geologicznej projekt zbiornika wodociągowego w Krynicy — dr H. Świdziński.

Dla Ministerstwa Odbudowy wykonane zostaną następujące prace:

8) Geologiczne zdjęcie szczegółowe terenu balneologicznego w Rabce dla ustalenia ogólnych wytycznych rozbudowy uzdrowiska — dr St. Sokołowski, mgr L. Watycha.

9) Szczegółowe zdjęcie geologiczne w skali 1 : 5 000 dla najbliższej okolicy Kościeliska wykonane zostanie w związku z planową rozbudową miejscowości — dr St. Sokołowski.

10) Kontynuowanie zdjęcia geologicznego na trasie kanału Warta — Gopło — dr E. Rühle.

I. WYDZIAŁ GEOLOGII REGIONALNEJ

p. o. Naczelnika Wydziału — doc. dr H. Świdziński

1) Zdjęcia specjalne

a) Zdjęcia geologiczne Tatr w skali 1 : 10 000 pod kierunkiem dr St. Sokołowskiego — mgr L. Watycha, mgr K. Guzik, prof. dr A. Gaweł, mgr A. Michalik, mgr St. Siedlecki.

b) Kartowanie wschodniej części Roztocza Lubelskiego (Frampol, Zamość) — M. Brzezińska.

2) Opracowywanie mapy geologicznej Polski 1 : 100 000

a) Zdjęcie geologiczne Karpat na obszarze:

ark. Bochnia — dr K. Ciszewska i 2 praktykantów

„ Wieliczka — dr J. Burtanówna i 1 prakt.,

ark. Pilzno — prof. dr F. Bieda i 1 prakt.,
„ Babia Góra — prof. dr M. Książkiewicz i 1 prakt.,
„ Zakopane — dr J. Gołąb, mgr L. Watycha,
„ Nowy Sącz — mgr L. Watycha,
„ Szczawnica — mgr L. Watycha.

b) **Zdjęcie geologiczne Kotliny Nidy na obszarze:**

ark. Działoszyce — mgr W. Jurkiewicz i 1 prakt.,
„ Stopnica — mgr W. Jurkiewicz, dr W. Krach,
„ Miechów (zakończenie) — dr W. Krach.

c) **Zdjęcie geologiczne na Niżu**

ark. Toruń — grupa współpracowników pod kierunkiem prof. dr W. Passendorfera.

3) Opracowanie mapy przeglądowej 1 : 300 000 pod ogólnym kierownictwem wicedyrektora dr E. Rühle

ark. Suwałki — uzupełnienie brakujących danych — dr Cz. Pachucki,
„ Bydgoszcz — całkowite ukończenie prac przewidziane w 1949 r. — prof dr R. Galon z grupą współpracowników,
„ Białystok — zdjęcie terenowe obejmie obszar około 3 arkuszy mapy 1 : 100 000 — grupa współprac. pod kierunkiem wicedyrektora E. Rühle,
„ Płock — zdjęcia terenowe obejmą środkową i zachodnią część arkusza — mgr J. Łyczewska i 1 współprac.,
„ Warszawa — zdjęcia terenowe okolic Płońska, Pułtuska i Warszawy — prof. dr S. Różycki, mgr. S. Zwierz,
„ Zamość — zdjęcie terenowe okolicy Krasnegostawu i Grabowca, 2 współpracowników z Uniw. M. C.-S. w Lublinie,
„ Łódź — zdjęcie terenowe południowej i zachodniej części arkusza — mgr I. Jurkiewiczowa, dr J. Premik oraz grupa współpracowników Uniw. Łódzkiego,
„ Wrocław — zdjęcia terenowe części arkusza — grupa współprac. pod kier. dr B. Krygowskiego,
„ Nowy Sącz — zdjęcia uzupełniające — dr T. Kuciński, dr A. Tokarski.

W opracowaniu kameralnym:
„ Gdańsk, Słupsk, Szczecin, Zbąszyń, Łomża, Toruń, Królewiec oraz Płock wyd. B.

W druku:
„ Kielce — dyr. J. Czarnocki.

J. WYDZIAŁ GEOFIZYKI STOSOWANEJ

p. o. Naczelnika Wydziału — dr T. Olczak

Prace przewidziane do wykonania w roku 1948 mają na celu dostarczenie podstaw do wyjaśnienia struktur geologicznych, na których przewiduje się pionierskie prace poszukiwawcze w związku z poszukiwaniami nowych złóż surowców mineralnych.

1) Badania sejsmiczne będą miały na celu zbadanie struktury kłodawskiej w rejonie planowanych na rok 1948 wierceń pionierskich — inż. A. Kisłow.

2) Badania grawimetryczne — regionalne i szczegółowe Masywu Świętokrzyskiego i jego północnego obrzeżenia na obszarze ark. 1 : 100 000 — Kielce, Bodzentyn, Opatów, Iłża, Solec oraz częściowo arkuszy sąsiednich —inż. St. Pawłowski.

3) Badania magnetyczne na Dolnym Śląsku obejmą wykonanie zdjęcia regionalnego i szczegółowego w strefie Złoty Stok, Ząbkowice Śląskie, Niemcza, Tąpadła, ze szczególnym uwzględnieniem złóż arsenowych w Złotym Stoku oraz okolic Tąpadeł i Sobótki — dr H. Orkisz.

4) Badania magnetyczne w centralnej części Gór Świętokrzyskich i zachodniej części Wyżyny Lubelskiej, celem uzyskania materiałów dla opracowania mapy magnetycznej arkusza Kielce 1 : 300 000 oraz do dyskusji nad przebiegiem krawędzi płyty lubelskiej w związku z rozwiązywaniem budowy geologicznej okolic Biłgoraja—inż. St. Pawłowski.

5) Badania magnetyczne w południowo-wschodniej części Kujaw — zdjęcie regionalne I na obszarze arkuszy: Łęczyca, Kłodawa, Koło, Sompolno, Radziejów, Włocławek, Lipno, Aleksandrów i północnej części Mazowsza i Mazurów na obszarze arkuszy Maków, Ostrołęka, Myszyniec, Pisz. Prace te będą kontynuowaniem badań wykonanych w latach ubiegłych i mają na celu uzyskanie ogólnego obrazu magnetycznego w bliższym i dalszym otoczeniu wypiętrzenia kujawskiego — inż. J. Skorupa.

6) Badania magnetyczne obejmują pomiary absolutne DHI w szeregu punktów wiekowych na terenie całego kraju celem uzyskania materiałów podstawowych.

7) Eksperymentalne prace elektryczne na złożach Dolnego Śląska, ew. w Górach Świętokrzyskich.

K. OBSERWATORIUM SEJSMOLOGICZNE

Kierownik Obserwatorium — dr J. Bóbr-Modrakowa

Obserwatorium wchodzące w skład Międzynarodowej Sieci Sejsmicznej prowadzić będzie w roku 1948 normalną pracę polegającą na prowadzeniu zapisów sejsmografów i ich opracowywaniu.

Przewidziane jest opracowanie do druku wyników obserwacji z lat 1942, 1946, 1947 oraz częściowo przygotowanie materiałów z 1948 r.

Tematem specjalnej pracy opartej na materiale Obserwatorium będzie opracowanie „Ruchów Mikrosejsmicznych", dających się silnie odczuć w Warszawie i uwydatniających się na zapisach sejsmografów.

L. PRACOWNIA MIKROPALEONTOLOGICZNA

Kierownik Pracowni — dr Wł. Pożaryski

1) Opracowywanie na podstawie mikroorganizmów stratygrafii jury z profilu następujących wierceń: Łęczyca, Zagłoba, Busko, Solec. Równocześnie przeprowadzone zostanie zbadanie prób pobranych w terenie z odkrywek — dr Wł. Pożaryski.
2) Opracowywanie stratygrafii kredy dolnej i najważniejszej części górnej z przewidzianych otworów wiertniczych w Tomaszowie Mazowieckim i Dęblinie (warunkowo) — dr Wł. Pożaryski.
3) Opracowanie prób z danu okolic Puław — mgr K. Pożaryska (warunkowo).
4) Opracowanie prób z wierceń w Izbicy — dr Wł. Pożaryski.

M. MUZEUM

Kustosz Muzeum — dr M. Żelichowska

Program prac sprowadza się do następujących punktów:

1) Dział Archiwalny

a) Dalsze porządkowanie, segregacja i zabezpieczenie materiałów szczególnie cennych ocalałych z pożogi P. I. G.
b) Konserwacja i zabezpieczenie materiałów nadsyłanych z terenu przy współudziale odpowiednich specjalistów

2) Dział Wystawowy

a) Oddział Geologii Stosowanej

Prace związane z przedstawieniem stanu bogactw kopalnych Polski. W związku z tym przewiduje się wykonanie map ściennych obrazujących rozmieszczenie na ziemiach Polski czołowych surowców mineralnych oraz

wykonanie ilustracji (profili) orientujących co do charakteru i warunków występowania poszczególnych złóż surowcowych.

b) **Oddział Stratygraficzny**

Kontynuowanie prac mających na celu przedstawienie stratygrafii i fauny przewodniej w zakresie wszystkich systemów geologicznych występujących na terenie Polski.

3) Prace teoretyczne

Prace te idą w kierunku ustalenia metod pracy muzealnej dla demonstracji i popularyzacji na wyższym poziomie zagadnień praktycznych. Zostanie to osiągnięte przy współudziale powołanej do tego celu Komisji złożonej ze specjalistów i osób zainteresowanych, tak z P. I. G., jak i z zewnątrz (Muzeum Ziemi).

4) Prace przygotowawcze

Prace te pozostają w związku z organizacją i opracowywaniem metod pracy w zakresie potrzeb magazynowania materiałów muzealnych i archiwalnych.

N. PREPARATORNIA (w organizacji)

Ma na celu obsługę potrzeb Wydziału Paleontologiczno - Stratygraficznego, Pracowni Petrograficznej i Muzeum.

O. PRACOWNIA CHEMICZNA

Kierownik Pracowni — dr A. Różycki

W roku 1948 przewiduje się wykonanie następujących prac:

1) Dalsze prace w kierunku organizacji i zaopatrzenia pracowni w niezbędną aparaturę i chemikalia.
2) Opracowywanie analityczne przekazywanych przez geologów P. I. G. surowców skalnych, energetycznych, wód itp. związanych z przebiegiem prac, w pierwszym rzędzie prób soli potasowych z Kłodawy oraz prób z bieżąco wykonywanych wierceń poszukiwawczych.
3) Zaprowadzenie centralnej kartoteki analiz chemicznych wykonywanych w P. I. G., jak i przez inne pracownie.

P. ARCHIWUM WIERCEŃ

Kierownik Archiwum — mgr J. Łyczewska

1) Kontynuowanie prac w zakresie rejestracji otworów wiertniczych.

2) Nawiązanie kontaktów z firmami wiertniczymi i studniarzami celem pozyskania dla P. I. G. prób z otworów wiertniczych, wykonywanych na terenie całego Państwa.
3) Rozpoczęcie prac w kierunku pouczenia wiertaczy o sposobie prowadzenia rejestrów wiertniczych i pobierania prób w związku z ustawą o uprawnieniach P. I. G.
4) Prowadzenie kartoteki wierceń.
5) Przepisywanie rejestrów wiertniczych na znormalizowane blankiety.
6) Lokalizacja otworów na mapach w skali 1 : 100 000, ew. w miarę możliwości w skali 1 : 25 000.
7) Przygotowywanie i konserwacja przechowywanych materiałów wiertniczych zgodnie z regulaminem prac Archiwum Wierceń.
8) Gromadzenie prób z wierceń dawniej wykonywanych.
9) Opracowywanie do druku otworów wiertniczych w obrębie arkuszy Płock, Warszawa, Poznań i miasto Warszawa — mgr J. Łyczewska, mgr St. Zwierz, dr B. Krygowski.

R. ARCHIWUM RĘKOPISÓW I MAP

Kierownik Archiwum — inż. A. Siwicka

Program prac obejmuje:

1) Dalsze gromadzenie i inwentaryzowanie materiałów odnajdywanych na terenie całej Polski oraz pochodzących z rewindykacji, a obejmujących zarówno rękopisy tekstów jak i mapy.
2) Prace porządkowe.
3) Inwentaryzacja i katalogowanie materiałów napływających z bieżących prac P. I. G.

S. ODDZIAŁ WIERTNICTWA PIONIERSKIEGO

Kierownik Oddziału — mgr Wł. Karaszewski

Dział ten ma na celu obsługę naukową głębokich wierceń pionierskich, w celu zabezpieczenia potrzeb naukowych w zakresie opracowywania i przechowywania prób wiertniczych reprezentujących materiał o dużej wartości naukowej.

Na program roku 1948 składają się następujące działy prac:

1) Dalsza organizacja pracowni wierceń pionierskich przeznaczonej dla obsługi technicznej, mającej na celu przygotowanie materiałów do opracowań naukowych.
2) Kontrola wierceń w terenie w związku z ustawą o uprawnieniach P. I. G.
3) Utrzymanie łączności między P. I. G. a odnośnymi przemysłami

w zakresie wiertniczych prac poszukiwawczych, szczególnie zaś z Przedsiębiorstwem Państwowym „Wiercenia Poszukiwawcze".

4) Dalsze prace w związku z przetransportowaniem i porządkowaniem prób z otworów wiertniczych kujawskich, świętokrzyskich, podkarpackich i innych już wykonanych i ogólnie przewidzianych programem poszukiwawczym.

T. BIBLIOTEKA

Kierownik Biblioteki — C. Wardęska

Poza czynnościami związanymi z unormowanym już biegiem prac przewiduje się:

1) Dalsze prace związane z porządkowaniem i uzupełnieniem katalogu działowego.
2) Dalsze porządkowanie, inwentaryzowanie i katalogowanie map i objaśnień do map.
3) Dalsze porządkowanie, inwentaryzowanie książek, broszur i odbitek (ok. 2 000).
4) Skatalogowanie prac z kilku czasopism.
5) Śledzenie katalogów, wyszukiwanie i sprawdzanie literatury fachowej.
7) Nawiązywanie i prowadzenie wymiany wydawnictw z instytucjami krajowymi i zagranicznymi.
   Praca ta ma szczególne znaczenie ze względu na dużą wartość otrzymywanych w zamian wydawnictw fachowych.
8) Wysyłka wydawnictw P. I. G.
9) Kierowanie dalszymi pracami związanymi z organizowaniem i opracowywaniem katalogu centralnego literatury geologicznej w Polsce. Praca ta mająca na celu ustalenie stanu faktycznego literatury fachowej posiada szczególne znaczenie dla organizacji pracy naukowej z uwagi na olbrzymie straty, jakie poniosło na tym odcinku Państwo i brak możności zaopatrzenia w dzieła naukowe na rynku światowym.
10) Przygotowanie materiału do Bibliografii Geologicznej Polski za lata 1945-47 — C. Wardęska

U. REDAKCJA WYDAWNICTW TEKSTOWYCH I KARTOGRAFICZNYCH

Prace redakcji obejmują kierowanie działalnością wydawniczą P. I. G., techniczne przygotowanie do druku rękopisów prac wykonanych przez P. I. G. oraz czuwanie nad postępem i przebiegiem czynności związanych z opublikowaniem prac.

W roku 1948 przewiduje się następujące wydawnictwa:

A. W y d a w n i c t w a t e k s t o w e
(pod redakcją dr St. K r a j e w s k i e g o)

Biuletyn Nr 33 — Jan W d o w i a r z — „Budowa Geologiczna Karpat w okolicy Dubiecka i Krzywczy".

„ „ 37 — Henryk Ś w i d z i ń s k i — Słownik stratygraficzny północnych Karpat Fliszowych" (tekst angielski).

„ „ 41 — Mieczysław K o b y ł e c k i — „Kredowa Niecka Tomaszowska", „Jurajskie rudy żelazne pasma Tychowskiego między Rogowem i Ćmielowem", „Neokomskie rudy żelazne".

„ „ 42 — Przyczynki do geologii Polski za rok 1947.

Alojzy M a z u r e k — „Utwory kredowe i plejstoceńskie na południowo-zachodnim odcinku arkusza Pińczów" (1 : 100 000).

Alojzy M a z u r e k — „Przyczynek do znajomości lubelskiego mastrychtu i danu".

Wojciech R o g a l a i Bronisława K o k o s z y ń s k a — „Rewizja fauny kredowej z Prałkowiec koło Przemyśla".

Janina Ł y c z e w s k a — „Sprawozdanie z badań geologicznych w północno-wschodniej części arkusza Brzesko Nowe" (1 : 100 000),

Stanisław J a s k ó l s k i — „Złoże cynowe w Gerbichach na Dolnym Śląsku" (sprawozdanie tymczasowe).

Marian K a m i e ń s k i i A. S a b a t o w s k i — „O kajprowych glinach ogniotrwałych w okolicach Wierzbnika nad Kamienną".

Edward R ü h l e — „Torfowiska w Polsce" (Wiadomość tymczasowa).

Józef G o ł ą b — „Nowoodkryte wody mineralne w Szczawnicy".

„ „ 45 — Tadeusz O l c z a k, Jan S k o r u p a — „Zdjęcia inklinacji magnetycznej na Mazowszu w r. 1946".

Tadeusz O l c z a k — „Pomiary wagą skręceń i problem wyznaczenia wyższych pochodnych normalnych zewnętrznego potencjału siły ciężkości".

„ „ 46 — Władysław P o ż a r y s k i — „Jura i kreda między Radomiem, Zawichostem i Kraśnikiem".

„ „ 47 — Stanisław P a w ł o w s k i — „Badania grawimetrem Nörgaarda w środkowej i południowej Polsce".

Biuletyn Obserwatorium Sejsmologicznego w Warszawie Nr 2 za rok 1941.

Materiały Wiertnicze — ark. Radom 1 : 300 000.

Pfrace P.I.G.T. IV — Stanisław S o k o ł o w s k i — „Tatry Bielskie" (tekst polski, tekst francuski).

„ „ V — Roman K o n g i e l — „O przedstawicielach rodzaju Echinocorys z danu Danii, Szwecji i Polski" (tekst polski).

„ „ VI — Bronisława K o k o s z y ń s k a — „Stratygrafia dolnej kredy północnych Karpat Fliszowych".

„ „ VII — „Księga Pamiątkowa ku czci śp. Prof. K. Bohdanowicza".

„ „ VIII — Jan C z a r n o c k i — „Geologia regionu Łysogórskiego w związku z zagadnieniem rud żelaza w Rudkach".

„Wiadomości Państwowego Instytutu Geologicznego" (kwartalnik). Zadaniem tego wydawnictwa będzie informowanie zarówno członków Instytutu, sfer rządowych oraz szerszego ogółu, zwłaszcza przyrodników, geografów i kół przemysłowych, o bieżących pracach Instytutu oraz o najciekawszych zdobyczach geologii w Polsce i zagranicą (przewiduje się wydanie 2 — 3 numerów).

B. W y d a w n i c t w a k a r t o g r a f i c z n e

Szczegółowa mapa geologiczna Polski 1 : 25 000

ark. D ą b r o w a G ó r n i c z a — wydanie A — mapa geologiczna zakryta.

Przeglądowa mapa geologiczna Polski 1 : 300 000

(pod redakcją wicedyrektora dr E. R ü h l e)

Wydanie A — mapa geologiczna zakryta:

ark. K i e l c e — zestawił Jan C z a r n o c k i,

„ Z b ą s z y ń — zestawił Edward R ü h l e,

„ S ł u p s k — zestawił Edward R ü h l e,

„ S z c z e c i n — zestawił Edward R ü h l e,

„ P o z n a ń — zestawił Bogumił K r y g o w s k i,

„ Ł o m ż a — zestawił Stanisław Z w i e r z,

„ T o r u ń — zestawił Rajmund G a l o n.

Wydanie B — mapa geologiczna odkryta:

ark. P ł o c k — zestawili: Janina Ł y c z e w s k a, Władysław P o ż a r y s k i.

Mapy specjalne (załączniki do Biuletynów)

Władysław Pożaryski — Mapa geologiczna jury i kredy między Radomiem, Zawichostem i Kraśnikiem, 1 : 100 000 (wraz z tablicą profilów).

Stanisław Sokołowski — Przeglądowa mapa geologiczna Tatr Bielskich 1 : 75 000.

Mapa geologiczna południowych zboczy Tatr Bielskich 1 : 25 000.

Mapa pokrywy czwartorzędowej terenów między Jagnięcym, Przełęczą pod Kopą i Czerwoną Glinką 1 : 10 000.

Stanisław Wdowiarz — Mapa geologiczna Karpat brzeżnych na SE od Rzeszowa 1 : 50 000 (wraz z tablicą profilów).

W. BIURO KARTOGRAFICZNE

Kierownik Biura — St. Walenta

Działalność Biura ma na celu pełne zaopatrzenie i usprawnienie prac kartograficznych w ramach potrzeb Wydziałów i Pracowni.

Obejmuje ona wykonywanie prac rysunkowych i graficznych w nawiązaniu do potrzeb bieżących sprawozdań naukowych i wydawniczych.

Przewidziane jest pełne zorganizowanie działu fotograficznego w związku z pracami wydawniczymi i naukowymi.

Prawdopodobne jest rozszerzenie zakresu prac w związku z możliwością uzyskania z rewindykacji sprzętu do druku map (rotaprint).

X. WYDZIAŁ ADMINISTRACJI

Kierownik Wydziału — Wł. Rodowicz

Spełniać będzie zadania związane z obsługą wszystkich działów pracy.

Dyrektor Jan CZARNOCKI

DEZYDERATY PAŃSTWOWEGO INSTYTUTU GEOLOGICZNEGO W ZAKRESIE WIERTNICTWA POSZUKIWAWCZEGO

Warunki geologiczne naszego Państwa są tego rodzaju, że większość jego powierzchni, posiadająca charakter niżowy, zajęta jest przez utwory czwartorzędowe. Znaczna ich grubość, dochodząca często do wielu dziesiątków metrów, przykrywa podłoże zbudowane ze skał starszych. Ta okoliczność sprawia, że z ogólnej powierzchni naszego kraju trzecia jego część zaledwie ma starsze utwory odsłonięte i dostępne dla bezpośrednich badań geologicznych, opartych przede wszystkim na kartografii geologicznej.

Jest rzeczą zrozumiałą, że te właśnie obszary odsłonięte, zajmujące południową część Polski, więc tzw. Wyż Małopolski, stanowiły kolebkę polskich prac geologicznych. Tej też okoliczności zawdzięczać należy daleko już posuniętą znajomość geologii tej części kraju.

Zgoła inaczej rzecz się ma z pozostałymi niżowymi obszarami, zajmującymi około ¾ całego Państwa. Znajomość ich podłoża podczwartorzędowego oparta jest na zgoła innej metodzie pracy. Polega ona na pośrednich i długotrwałych studiach, opartych na dwu głównych czynnikach, a mianowicie na badaniach podłoża:

1) przy pomocy otworów wiertniczych
2) przy pomocy metod geofizycznych.

Metoda pierwsza, najprostsza i najdawniej stosowana, polega na opracowywaniu profili wiertniczych i ich lokalizacji kartograficznej dającej podstawę do odczytywania struktury podłoża. Im gęstsza sieć punktów obserwacyjnych, tym dokładniejsze są wyniki tej metody. Obie metody, zarówno wiertnicza jak i geofizyczna, wzajemnie się uzupełniają w tym sensie, że wyniki uzyskane przy pomocy metod geofizycznych wyma-

gają powiązań opartych na wynikach wierceń. Miarą tej współzależności jest fakt, że interpretacja pomiarów geofizycznych jest znacznie łatwiejsza w terenach o znanej sytuacji geologicznej, niż na pozbawionych tej znajomości.

W poznawaniu budowy geologicznej kraju, szczególnie w niżowej jego części, wiertnictwo odgrywa zatem rolę ogromną o znaczeniu zasadniczym.

Stwierdzenie tego faktu pociąga za sobą konieczność zwrócenia baczniejszej uwagi na stan tego zakresu prac w Polsce. Z punktu widzenia potrzeb gospodarczych kraju zakres wiertnictwa jest bardzo rozległy i stale wzrastający. Obsługuje ono różne dziedziny przemysłu, szczególnie górniczego, a poza tym nie w mniejszym stopniu służy zagadnieniom hydrogeologicznym całego kraju. Brak danych nie pozwala na zobrazowanie pełnej działalności wiertniczej w Państwie. Jest to możliwe, jedynie w pewnym tylko stopniu, w zakresie przemysłu górniczego, np. w górnictwie naftowym i węglowym, gdy na innych odcinkach życia gospodarczego, przeważnie tylko przypadek decyduje o ujawnieniu miejsca wykonywanych wierceń.

Ogólnie biorąc, na przestrzeni całego kraju rocznie wykonywa się co najmniej kilka tysięcy otworów wiertniczych. Większość ich związana jest z poszukiwaniem wody dla celów gospodarczych i przemysłowych, inne służą celom komunikacyjnym, budowlanym, poszukiwawczym itp. Ta właśnie kategoria wierceń ma to do siebie, że są one rozproszone po całym kraju, wykonywane przez różne drobne firmy i prywatne osoby. Wiercenia te w większości przypadków są nieuchwytne dla geologicznej kontroli, a fakty możliwe do uzyskania tą drogą przeważnie przepadają bezpowrotnie. Jest to zatem marnotrawstwo, z którym w planowej gospodarce państwowej trudno się pogodzić.

Nie trudno zdać sobie sprawę, że gdyby materiał wiertniczy od początku naszej niepodległości podlegał ewidencji i był gromadzony systematycznie, to jego zakres byłby już tak wielki, że wystarczyłby do wykonania dokładnych map podłoża podczwartorzędowego. Te zaś właśnie mapy, zwłaszcza obecnie, posiadają podstawowe znaczenie dla wyjaśnienia struktur geologicznych ukrytych w podłożu czwartorzędu obszarów niżowych. Znajomość tych struktur odgrywa dziś ogromną rolę w poszukiwaniach zakrojonych na wielką skalę w zakresie ropy naftowej, soli i innych surowców.

Obecnie zagadnienie wiertnictwa polskiego nabiera więc szczególnego znaczenia. Przy odpowiednim podporządkowaniu go celom geologicznym, wiertnictwo drobne, dotychczas nieuchwytne, może się przyczynić w sposób decydujący do przyśpieszenia rozwoju wiedzy geologicznej o kraju, szczególnie zaś do poznania tak ważnego obecnie dla górnictwa Niżu Polskiego.

Wiertnictwo kontrolowane przez geologię może się stać poważną dźwignią w pionierskich pracach geologicznych. Poza tym przyczyni się do zaoszczędzenia wielkich sum, jakie Państwo zmuszone jest łożyć na prace przygotowawcze w poszukiwaniach nowych terenów surowcowych.

Zagadnienie wyzyskania wiertnictwa dla potrzeb geologii już przed wojną poważnie było brane pod uwagę przez Państwowy Instytut Geologiczny. Na skutek usilnych starań P. I. G. w 1939 r. wyszła Ustawa o uprawnieniach Państwowego Instytutu Geologicznego w zakresie prac górniczych i terenowych, która w art. 3 sprawę wierceń ujmuje w sposób następujący:

Art. 3. (1) „Osoby zamierzające wykonać na własny lub cudzy rachunek wszelkie wiercenia ziemne przy pomocy napędu mechanicznego, a przy pomocy pracy ręcznej — otwory głębsze niż 15 *m*, obowiązane są zawiadomić o tym P. I. G. najpóźniej w dniu rozpoczęcia ustawiania urządzenia wiertniczego lub rozpoczęcia robót ręcznych, podając miejsce i cel tych robót; na żądanie P. I. G. powinny również udzielić mu bliższych objaśnień, co do umiejscowienia otworów, ich przewidywanej głębokości oraz sposobów pobierania próbek i ich badania.

(2) Delegaci P. I. G. przy wierceniach wymienionych w poprzednim punkcie — mają prawo przeglądania dzienników wiertniczych i profilów, robienia odpisów lub odrysów oraz badania próbek przewierconych skał i minerałów.

(3) Prowadzący wiercenie (ust. 1) obowiązani są do przechowywania próbek wiertniczych oraz do odstępowania ich P. I. G. na jego żądanie. Jeżeli P. I. G. nie zgłosi takiego żądania w ciągu dwóch tygodni, od daty zawiadomienia o zamierzonym wierceniu lub w czasie prowadzenia robót, obowiązek przechowywania i odstępowania próbek ustaje".

Ustawa ta ukazując się na 2 miesiące przed wojną, nie zdążyła wejść w życie, poza tym nie została w odpowiedni sposób upowszechniona i z tych przyczyn poszła niemal w zapomnienie. Obecnie nie jest respektowana nawet przez Instytucje Państwowe.

W obecnych warunkach gospodarczych wznowienie zagadnienia geologicznej kontroli wierceń nabiera szczególnego znaczenia, zwłaszcza ze względu na okoliczność, że prowadzone obecnie intensywne poszukiwania surowcowe mogłyby uzyskać dużą pomoc w swej pracy. Poza tym sprawa wiertnictwa drobnego wymaga pozytywnego załatwienia ze względów zasadniczych: uporządkowanie wiertnictwa w sensie wszechstronnego wyzyskania go dla ogólnych potrzeb Państwa. Odnosi się to nie tylko do prywatnej działalności wiertniczej w kraju lecz i w niemniejszym stopniu do państwowej. P. I. G. ze swej strony czyni odpowiednie staranie mające na względzie naukową kontrolę wierceń i pełne ich wyzyskanie dla potrzeb geologii.

Potrzebom tym czyni zadość przede wszystkim Archiwum Wierceń P. I. G. założone już w 1939 r. i obecnie dysponujące poważnym materiałem wiertniczym, zgromadzonym w znacznej części w ostatnich latach powojennych.

Dalszym krokiem jest zorganizowanie w P. I. G. Oddziału Geologii Wiertniczej przeznaczonego przede wszystkim dla obsługi naukowej głębokich wierceń pionierskich naszego przemysłu, traktowanych dotychczas w sposób bardzo nieodpowiedni i niedostatecznie zabezpieczający potrzeby naukowe, opracowywanie oraz przechowywanie prób wiertniczych reprezentujących najczęściej materiał o ogromnej wartości naukowej.

Ponieważ akcja gromadzenia materiału wiertniczego, połączona jest obecnie z bardzo dużymi trudnościami wynikającymi z konieczności wyszukiwania wierceń prowadzonych bez ewidencji, przeto konieczne jest odpowiednie poparcie jej przez czynniki rządowe.

W usiłowaniach swych P. I. G. oczekuje zatem pomocy ze strony Władz Państwowych. Może to nastąpić przez odpowiednie zarządzenia, które, jak sądzę, miałyby na względzie nowelizację cytowanej już ustawy z dn. 25 czerwca 1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 59 poz. 390) i nadania jej mocy wykonawczej za pośrednictwem Urzędów Górniczych.

Poza tym wskazane byłoby przeprowadzenie ewidencji i powiadomienie wszystkich firm wiertniczych (prywatnych i państwowych) o obowiązku przestrzegania przepisów wynikających z § 3 Ustawy. To samo dotyczy wszystkich Urzędów państwowych i komunalnych (drogowe, komunikacyjne, odbudowy itd.) wykonujących w Państwie wszelkiego rodzaju prace ziemne.

SPROSTOWANIE

W Biuletynie nr 25 z r. 1946, zawierającym artykuł Dyrektora K. Bohdanowicza pt.: „Państwowy Instytut Geologiczny w latach 1939 — 1945", na str. 44 przedstawiono mylnie działalność geologa J. Czarnockiego, jako delegata P. I. G. do Urzędu Planowania Przestrzennego w Kielcach. W rzeczywistości, w porozumieniu z Urzędem Planowania Przestrzennego został zainicjonowany przez J. Carnockiego Instytut Badań Regionalnych, działający pod kierunkiem tegoż od lipca 1945 roku.

(Red.)

SPIS RZECZY